

Makitibi Ne ki tee ki dɔe

Ta ki dɔ makitibi Ne ki tee ki dɔe ti

Tɔ ki «Apokalipisi» ki j-ingə me makitibi ti e ta Girəki ki kər mee ki ta Nanginda nə «Ne ki tee ki dɔe». Ningə e Jə ki e ki kare dan njé kaw kilə je ti ki dɔgi gide joo ə Bəbe Jəju Kirisi tee ki dɔ ne je ki rojeti ki to lo ɔɔyɔ ti ade ndangi (1.1-2).

Jə ndangi Makitibi kin a e basi ki ɔal ki ɔu kare go koji Kirisi ti be. NGa ningə, e dəkagilo ti ki nje kɔbe ko bo ki Rom ti ndigi kadi dije ɔsi məkəsidi nangi nɔne ti tə yo madi be. Njé kun go Kirisi ki mbati kɔsi məkəsidi nangi nɔe ti, adi-de kɔ ngay. Be ə, uwəi Jə awi iləi-e dangay ti dɔ dər ti ki Patimosi, mbata lə Poy Ta ki Maji ki ilə mbeə. NDangi makitibi kin adi njé kaw-naa je ki siri ki dɔnangi Aji ti ki ɔari-e Aji ji du (ɔone ɔari-e Turki).

Njé kun go Kirisi ingəi kɔ mbata gər ki gəri kadi Bəbe ləde e kare ba ə e Jəju Kirisi. E be ə, me kɔ ti kin, Jə ndangi makitibi adi-de, ilə-n dɔngəm mede ti kadi ai dɔ njade ti. Me makitibi ti ki Jə ndangi kin, ne ki əl tae ngay me ti e ne je ki oo me ndil ti, ki ndaji ne je ki tɔji ne je ki to ki kəme kəme. E ndaji ne je ki to me makitibi kun mindi ti ki kəke nɔɔ. Je dəkagilo ti ki tɔgi je ki majal isi ɔdi rɔde, nə Jəju Kirisi ki e Bəbe a re kadi a budi-de mur mur.

Lo kilə ngirə ta ti, Jə əl ta ki dɔ rɔne ti tə nje kaw kilə lə Kirisi ki nje kɔ lo koy ti (1.1-8).

Ne ki dɔsay, Jə tɔji ne koo me ndil ti lie ki dɔsay ki Jəju əl-e ta me ti kadi ndangi adi njé kaw-naa

je ki siri ki dɔnangɪ Aji ti ki ɓari-e Aji ki du (1.9-3.22).

Go ti, J̄a əl ta lə kun ki uni-e awi sie dɔr̄a ti adi oo nẹ je ki dangi dangi ɔsi go-naa me ndil ti. OO nẹ kində je ki me dɔr̄a ti ki isi ɔsi kurə Luwə əi ki J̄əju Kirisi (4-5); oo makitibi ki nẹ kuwe je ki siri (6.1-8.1); oo t̄əbi je ki siri (8.2-11.19); oo dirago əi ki da je ki joo (12.1-13.18); oo NGon bati əi ki dije ki kigə dɔde ki dibi ɓu ki dibi kuti ki dibi sɔ dɔ ti (144.000), taa ta ki gangi ki a re ki malayka əl ta dɔ ti tɔ (14.1-20); oo k̄əpi je ki siri ki a r̄əi ki wongi lə Luwə (15.1-16.21); oo tuji ki a osi dɔ Babilon ti, ki rɔ a t̄əti da, ki nje kəl ta ngom kə nə n-e nje kəl ta ki ta Luwə ti, ki rɔ ki a t̄əti su (17.1-20.10); taa oo dɔr̄a ki sigi, ki dɔnangɪ ki sigi, ki Jorijaləm ki sigi tɔ (21.1-22.5).

Makitibi Nẹ ki tee ki dɔe tɔl tane ki ndu ki ndəji ki nḡa ngay ki Kirisi, NJe k̄i lo koy ti ndəji, ki ndue ki un ə n̄ə: «M-a m-re ɓasine» (22.6-21). E makitibi ki ra r̄əne t̄ə makitibi ki nḡa ngay ə se to ɓəl wa be. NGa ningə J̄a ndangɪ mba kadi ilə-n ɓəl me njé kadi-me je ti al, n̄ə ndangɪ kadi ilə-n dingəm mede ti d̄əkagilo je ti ki nḡa. Nẹ je ki koo me ndil ti kin t̄əji kilə ki Kirisi ra mbata maji lə dije lie ki njé ndole goe.

¹ Makitibi kin e nẹ ki to lo ɓoyɔ ti ki J̄əju Kirisi tee ki dɔe. Ningə e Luwə ə ade kadi t̄əji ɓəə kilə je l̄əne, kadi ḡəri nẹ ki a ra nẹ ɓasi. E be ə, J̄əju Kirisi ilə ki malayka l̄əne kare adi aw tee ki dɔe adi ɓəə kilə lie J̄a ḡər. ² J̄a ma naji dɔ nẹ je ti p̄əti ki oo kin t̄əki e ta lə Luwə, t̄əki e ta ki r̄əjeti ki J̄əju Kirisi tee ki dɔe.

³ Maji-kur e dɔ d̄əw ti ki tidə makitibi kin, ki dɔ dije ti ki njé koo dɔ ta je ki tee ta Luwə ti kin, ə t̄əli

rɔde go ti. Tado dɔkagilo ki nɛ je kin a rai nɛ e basi.

Ta ki sɔbi dɔ njɛ kaw naa je ki siri ki dɔnangi Aji ti

⁴ Mi Ja, ɔ m-ndangi makitibi m-adi sɛi njɛ kaw naa je ki siri ki isi dɔnangi Aji ti✧.

M-dɛji kadi Luwɔ ki isi nɔɔ ɔone, ki isi mari nu, ki e nje re nim, kadi ndil je ki siri ki ai nɔ kimbɔr ngar ti lie nim, ⁵ taa kadi Jɔju Kirisi ki e nje ma naji ki rɔjeti, ki e dɔw ki dɔsɔy ki j dan njɛ koy je ti, ki e NGar lɔ ngar je ki dɔnangi ti ne kin nim, pɛti kadi me-maji lɔde ki lapiya lɔde e sɛsi naa ti.

Jɔju Kirisi ndigi-je, ɔ taa-je gin tɔgi ti lɔ majal ki mɛsine, ⁶ ɔr-je indɔ ta dangi tɔ ngar je, tɔl-je njɛ kijɔ nɛ mɛsi kadi-kare ti mba kadi ji ra kilɔ j-adi Luwɔ ki Bawne. M-dɛji kadi tɔji ki tɔgi e lie ki dɔ ɔal je ki dɔ ɔal je, *Amen!

⁷ Oi-e, isi re me kil ndi ti,
Dije pɛti a ooi-e ki kɔmde✧,
Njɛ wa ki njɛ kɔsi kade ki ningɔ kin ka a ooi-e ki kɔmde,
Gin ka je ki dangi dangi ki dɔnangi ne a nɔi ndoo mbata lie.
Oyo, Amen!

⁸ Baɔe Luwɔ ɔ nɔ: «Mi Alpa ki Omega, nje kisi nɔɔ ɔone, nje kisi mari nu, ki nje re, mi nje kisi dɔ tɔgi je ti pɛti.»

Jɔ oo Kirisi me ndil ti

⁹ Mi ngokɔsi Ja, ki mi sɛsi naa ti me kɔ ti, mi dansi ti sɛi ki Luwɔ indɔ sɛsi tɔ ngar je, mi m-uwɔ tɔgin ba sɛsi me kindɔ rɔ-naa ti ki Kirisi. Dije ilɔi-mi dangay ti dɔ dɔr ti ki Patimosi ki mbata ta lɔ Luwɔ ki m-ilɔ mɛɛ, taa ki mbata naji ki ma ki m-ma dɔ ta ki rɔjeti

✧ 1:4 2Kor 1.8 ✧ 1:7 Daniyɔl 7.13; Jakari 12.10

ki Jęju Kirisi tęę ki dęe. ¹⁰ NDęe ti kin, e ndę lę Bąbe, ęa NDil re ur dęm ti, adi m-o ndu ta madi tęę gom ti ki tęęine tę ndu tębi be, ¹¹ ęl-m ę nę: «Nę ki o kin, indangę me makitibi ti, ęa go ti, ilę-n adi nję kaw naa je ki siri, adi e Epęji, ki Isimir, ki Pęrgam, ki Tiyatir, ki Sardi, ki Piladępi, ki Lawodise.»

¹² Lo kin ti, m-yęti ręm kadi m-o dęw ę wa ki ęl-m ta kin ęa, m-o lambi je, ki rai-de ki ęr ęi siri. ¹³ Ningę dan lambi je ti ka kin, dęw madi ki to tę *NGon dęw be isi ti nęę. Hę kibi ngal ręne ti, ęa dę kadine ki kulę ki rai ki ęr. ¹⁴ Dęe je, ki bisi dęe je, ndai bal bal tę buy, ę se bu wa be. Kę kęme ndęy tę por be. ¹⁵ NJae je toi tę andi ki ndole, ki kędi o kam be, ęa ndue ęa tę pungi ba kam be tę*. ¹⁶ Uwę mee je siri ji kone ti, ningę kiyę kasigar ki tae ki taa ati soy soy, taa ta kate e dam joo nim, tęę tae ti. Kęme unji tę kadi ki dan kada kam be. ¹⁷ Loki m-o-e ęa, m-osi njae ti tę dęw ki oy, m-to. Nę indę ji kone dęm ti ę nę: «ębęl al, mi ki dęsay, ę mi ki dębęy ti tę*, ¹⁸ mi nje kisi kęm ba, m-oy, nę m-tęl m-isi kęm ba, kadi m-isi bęti ki dę ęal je, dę ęal je. M-aw ki lakęle lę koy ki lo ki koo jim ti. ¹⁹ Ningę, kadi indangę nę ki o, nę ki isi ra nę ęasine, ki nę ki a ra nę go ti gogi. ²⁰ NGa ningę, ki ęji dę mee je ki siri ki o ji kom ti, ki lambi je ki siri ki rai-de ki ęr, kęr mede ę to kin: mee je ki siri, ęi malayka je lę nję kaw naa je ki siri, ningę lambi je ki siri, ęi nję kaw naa je ki siri tę.»

2

Makitibi ki ndangę kadi nję kaw-naa je ki Epęji ti

✧ **1:15** 13-15: Daniyęl 7.9, 13; 10.5-6   ✧ **1:17** 16-17: Eja 44.6; 48.12; 49.2; Eb 4.12

¹ Njɛ kuwə mee je ki siri ji kone ti, nje njiyə dan lambi je ti siri ki rai-de ki ɔr əl-m mi Ja ə nə: «ɪndangi makitibi kin adi malayka lə njé kaw naa je ki Epəji ti, əl-e təkɪ nje kuwə mee je ki siri ji kone ti, nje njiyə dan lambi je ti siri ki rai-de ki ɔr əl ə nə: ² M-gər nɛ ra je ləi, m-gər kilə rai, ki kuwə tɔgi ba ləi. M-gər kadi j̄ ilə bandi ta naa ti ki njé me majal je al. Dije madi ki isi bari rɔde njé kaw kilə je, nə əi njé kaw kilə je al kin, j̄ ina-de adi igər-de tə njé ngom je. ³ I nje kuwə tɔgi ba, ingə kɔ mbata ləm, nə be ka, iyə tae al. ⁴ NGa ningə, nɛ karé ki m-aw-n səi ki ta, e ta lə kiyə ki iyə ta ndigi ki indigi-m kəte kin kɔ. ⁵ Ə adi mei ole dɔ lo ki osi ti, iyə pa njiyəi ki basine kin kɔ, ə itəl ire dɔ njai ti ki kəte gogi. Re iyə pa njiyəi ki basine kin kɔ al ə, m-a m-re kadi m-ɔr lambi ləi lo kise ti kin kɔ. ⁶ Ningə ki basine kin, nɛ kare ki m-o maji, rɔi ti, imbatɪ kilə ra Nikolayiti je, təkɪ mi m-mbatɪ-n kilə rade ka kin be tɔ. ⁷ NGa ningə, dəw ki aw ki mbine ba, kadi oo-n dɔ ta ki NDil Luwə əl njé kaw naa je kin!

«Dəw ki nje tətɪ rɔ, m-a m-ade uso kadi kadi koy al ki a me be rɔnəl ti lə Luwə✧.»

Makitibi ki ndangi kadi njé kaw naa je ki Isimir ti

⁸ «Makitibi kin indangi adi malayka lə njé kaw naa je ki Isimir ti: Ta ki dəw ki dɔsəy, ki e dəw ki dɔbəy ti tɔ, dəw ki oy nə təl isi kəm ba, əl me ti ə to kin: ⁹ M-gər kɔ ləi ki ndoo ləi, nə ki rɔjetɪ, j̄ njé nɛ kingə. Taa m-gər ta je ki majal ki njé ki bari rɔde əi nə n-əi *Jipi je, nə ki rɔjetɪ, əi Jipi je al, isi əli dɔi ti: əi njé kaw-naa je lə *Sata. ¹⁰ A ingə kɔ, nə maji kadi ibəl al. Su a buki dije madi dansi ti dangay ti kadi na-n tɔgisi, a ingəi kɔ asi ndɔ dɔgi, nə ai dɔ njasi ti

✧ 2:7 Kilə ngirə nɛ je 2.8-9

biti koy, ə m-a m-adi səsi jɔgi tətɪ rɔ, ki e kaji ki biti ki nɔ ti.

¹¹ «Dəw ki aw ki mbine ɓa, kadi oo-n dɔ ta ki NDil Luwə əl njé kaw-naa je kin maji!

«Dəw ki nje tətɪ rɔ, kɔy ki nje kɔ joo a tɛɛ kade ti al.»

Makitibi ki ndangi kadi njé kaw naa je ki Pərgam ti

¹² «Makitibi kin indangi adi malayka lə njé kaw naa je ki Pərgam ti: Ta ki dəw ki nje kotɪ kiyə kasigar ki tae ki taa atɪ soy soy, taa ta kate e dam joo nim tɔ, əl me ti ə to kin: ¹³ M-gər lo ki isi ti kin; e lo ki *Sataɔ ɔ be titi, nə be ka, biti ɓone, j uwə rɔi rɔm ti adi ngə, inaji ndui al. Dɔkagilo wa ki ndɔ ki tɔli ɓəə kilə ləm ki rɔjetɪ, Atipasi, lo ti wa ki Sataɔ isi ti kin ka, inaji ndui al. ¹⁴ Ningə, nɛ kare ki m-aw səi ki ta dɔ ti, e ta lə dije ləi madi ki uwəi go nɛ ndo ki to tɔ yə Balam be ngə kin. Balam ki nje kɔji ngar Balaki kadi iyə gum uwə-n ngan *Isirayəl je ki rəbi kuso da ki pəli yo je nim, sangi-naa kaya ti nim[☆]. ¹⁵ E be tɔ ə, j ka aw ki dije ki njé kuwə go nɛ ndo lə Nikolayiti je nɔɔ tɔ. ¹⁶ Ə kadi iyə pa njiyəi kɔ. A re e be al ə, m-a m-re ɓasine kadi m-rɔ ki dije kin ki kiyə kasigar ki tɛɛ tam ti kin.

¹⁷ «Dəw ki aw ki mbine ɓa, kadi oo-n dɔ ta ki NDil Luwə əl njé kaw naa je kin!

«Dəw ki nje tətɪ rɔ, m-a m-ade man ki e nɛ kuso ki ɓɔyɔ ləki, m-a m-ade kɔsi mbal ki nda, ki e ki ndangi tɔ ti ki sigi[☆] ki e tɔ ki dəw gər al titi. Dəw ki mbal kin ɔdi jie par ə gər tɔ kin.»

Makitibi ki ndangi kadi njé kaw naa je ki Tiyatir ti

☆ **2:14** Kər Isirayəl je 31.16; Kər Isirayəl je 22-24 ☆ **2:17** Tɛɛ ki taga 16.14-15, 33-34; Ejay 65.15

18 «Makitibi kin indangi adi malayka lę nję kaw naa je ki Tiyatir ti: Ta ki dęw ki ka kęme ndoy tę por be, taa njae je toi tę andi ki ndole, ki kędi o kam be, ęl me ti ę to kin: 19 M-gęr nę rai je, ki ndigi-naa ki to ręi ti, ki kadi-me lęi, ki ra kilę kadi dije, ki kuwę tęgi ba lęi. Nę rai je ki gogi ne maji al dę ki kęte je. 20 Nę nę kare ki m-aw sęi ki ta dę ti, e kiyę ki iyę Jęjabęl, ki ę nę n-e dęne ki nje kęl ta ki ta Luwę ti kin, adi isi buki bęę kilę je lęm wale: isi ęsi-de ki me kaya ki ra ti, ki me kuso da ti ki pęli yo. 21 M-iyę dękagilo m-ade kadi iyę-n pa njiyęne kę, nę mbati kiyę rębi kaya ki ra. 22 E be ę, m-a m-ile nangi dę tirę rę kę ti, naa ti ki nję sange kaya ti je. A re iyęi ta pa njiyęde je ki majal kin kę wa taa, tę m-iyę ta nę ki m-ęji kadi m-ra sęde kin. 23 M-a m-adi ngane je oyi. Ba, lo kin ti, nję kaw naa je pęti a gęri kadi mi dęw ki m-gęr męr ta je, ki ndigi ra je lę dije. Dęw ki ra dansi ti, m-a m-ra-e ki go kilę rae ti[☆]. 24 NGa ningę, sęi ndęgi nję kaw-naa je ki Tiyatir ti, ki uwęi go nę ndo ki ngom kin, al, taa indoi nę ki ęi je bari-e “nę bęyę kaki lę Sata” kin al tę, m-ęl sęsi kadi igęri tęki m-a m-indę nę kęy madi ki rangi dęsi ti al ngata. 25 NGa ningę, nę kare bę, maji kadi, nę ki ai dę ti kin, uwęi ba, biti kadi m-re.

26 «Dęw ki nje tęti rę, dęw ki uwę go kilę je lęm biti dębęy ti, m-a m-ade tęgi kębe dę gin dije ti ki dangi dangi. 27 A ę-de bę ki gęl gindi, a tę-n dęde tęki dęw a tę-n ngoo wanji kin be. 28 E be ę, mi wa ka m-ingę-n tęgi ki rę Bai ti. Taa m-a m-ade mee ki nje kibę ta gin lo ti tę[☆].

☆ 2:23 Pa je 7.10; 62.13; Jęręmi 17.10   ☆ 2:28 26-28: Pa je 2.8-9; Kęr Isirayęl je 24.17

29 «Dɔw ki aw ki mbine ɓa, kadi oo-n dɔ ta ki NDil Luwə əl njé kaw naa je kin!»

3

Makitibi ki ndangi kadi njé kaw naa je ki Sardi ti

1 «Makitibi kin indangi adi malayka lə njé kaw naa je ki Sardi ti: Ta ki nje ndil je ki siri lə Luwə ki mee je ki siri əl me ti ə to kin: M-gər kilə rai je: ira rai adi dije ooi-ni tə dɔw ki isi kəm, nə ki rɔjeti ɓa, i dɔw ki koy. 2 Isi kəm dɔ rai ti, adi tɔgi ndage je ki isi oyi, tado m-o kilə rai kare ki asi naa ta kəm Luwə ti goto. 3 Adi mei ole dɔ nɛ ndo ti ki ingə je, o dɔɛ je kin, ningə kadi a dɔ njai ti ə iyə pa njiyəi ki majal kɔ. Kin ə re indəl dɔ ɓi ti al ə, m-a m-re m-uwə-i nangi busi tə nje ɓogi be ki kanji kadi igər dɔ kade. 4 NGA ningə, dije madi je dani ti Sardi noo wa, lati nɛ ki majal kibi je ti ləde al. A iləi kibi ki nda rɔde ti kadi dani-mi, tado əi dije ki asi. 5 Dije ki njé tati rɔ, a iləi kibi ki nda rɔde ti, ningə m-a m-buji tɔde kɔ me makitibi kaji ti al. M-a m-gər-de tə dije ləm ta kəm Bai ti ki ta kəm malayka je ti lie. 6 Dɔw ki aw ki mbine ɓa, kadi oo-n dɔ ta ki NDil Luwə əl njé kaw naa je kin!»

Makitibi ki ndangi kadi njé kaw naa je ki Piladəlpi ti

7 «Makitibi kin indangi adi malayka lə njé kaw naa je ki Piladəlpi: Ta ki nje kay njay, dɔw ki rɔjeti, e ki uwə lakələ lə *Dabidi jine ti, e ki uwə tɛɛ ə dɔw asi kuti al, e ki uwə uti ə dɔw asi tɛɛ al, əl me ti ə to kin: 8 M-gər kile rai; m-gər kadi tɔgi e ngay al, nə ingəm ta ləm maji, inaji ndui al. NGA ningə, ki ne kin, m-tɛɛ ta kəy noi ti, ki dɔw ki asi kadi uti goto. 9 Ningə nɛ ki m-a m-ra ki dije ki njé kaw-naa ki tɔ

*Sata, ki ɛi njɛ ngom je, ki ɛi nɔ n-ɛi *Jipi je, nɔ ɛi Jipi je ki rɔjeti al ɔ to kin. M-a m-indɔ tɔgi dɔde ti kadi rɔi ɔsi dɔde nangi nɔi ti. Lo kin ti, a gɛri kadi m-ndigi. ¹⁰ Tɔki ingɔm-n ndu ki m-adi kadi uwɔ-n tɔgi ba, mi ka m-a m-ngɔm-i dɔkagilo kɔ ti ki a re dɔ dije ti ki dɔnangi ti ne pɔti kadi na-de kin tɔ. ¹¹ M-a m-re ɔasi, ɔ uwɔ nɛ ki to ji ti kin nga, kadi dɔw madi taa nɛ kigɔ go ji lɛi al.

¹² «Dɔw ki nje tɔti rɔ, m-a m-ra-e tɔ kagi ngadan kɔy me kɔy ti lɔ Luwɔ lɔm, ningɔ a tɛɛ taga al ratata. M-a m-indɔ tɔ Luwɔ lɔm nim tɔ ɔe bo lie ki e Jorijalɔm ki sigi kin nim dɔɛ ti. Jorijalɔm ki i dɔrɔ ti rɔ Luwɔ ti lɔm, re ur nangi. Taa m-a m-indɔ tɔm ki sigi dɔɛ ti tɔ.

¹³ «Dɔw ki aw ki mbine ɔa, kadi oo-n dɔ ta ki NDil Luwɔ ɛl njɛ kaw naa je kin!»

Makitibi ki ndangi kadi njɛ kaw naa je ki Lawodise ti

¹⁴ «Makitibi kin indangi adi malayka lɔ njɛ kaw-naa je ki Lawodise: Ta ki dɔw ki e *Amen, dɔw ki nje ma naji ki a dɔ ndune ti, dɔw ki rɔjeti ki e dɔ nɛ kindɔ je ti lɔ Luwɔ pɔti, ɛl me ti ɔ to kin: ¹⁵ M-gɛr kile rai; m-gɛr kadi isɔl al nim, itingɔ al nim. Kin ɔ re isɔl al ɔa, re a tingɔ! ¹⁶ Nɔ ki ne kin, isɔl al nim, itingɔ al nim, ilala, adi m-a m-tɔmɔ-i kɔ. ¹⁷ I ɛl ɔ nɔ i nje nɛ kingɔ, ira gati ingɔ-n nɛ ngay, aw ki ndoo nɛ madi al. NGA ningɔ, kei nje kɔm-to-ndoo, kei dangiti, nɛ lɛi goto, a ki rɔi kare, kɔmi oo lo al kin ɔ, o al. ¹⁸ E be ɔ, m-adi ta kɔji kadi ire indogɔ sɔm ɔr ki por ndir-e maji kin kadi indu-n, kadi indogɔ sɔm kibi ki nda uti-n dɔ ka ki rɔ kare lɛi kin kadi rɔi sɔl-i al, ɔ kadi indogɔ nɛ kilɔ kɔm ti ilɔ kɔmi ti kadi kɔmi oo lo maji

gogi. ¹⁹ Di je pɛti ki m-ndigi-de, m-ndangi-de ə m-
inde-de m-ɔji-de. Maji kadi itingə bil, ə iyə rəbi njiyəi
ki majal kɔ. ²⁰ O maji, mi m-a ta kəy ti, m-ində ta
kəy. Re dəw oo dɔ ndum ə tɛɛ ta kəy ɓa, m-a m-ur
kəy goe ti, m-a m-uso sie nɪm e a uso səm nɪm.

²¹ «Dəw ki nje tɛti rɔ, m-a m-ade isi səm dɔ kimbər
ngar ti ləm, tɛki mi m-tɛti rɔ ə m-aw m-isi ki Bai dɔ
kimbər ngar ti lie kin be tɔ. ²² Dəw ki aw ki mbine
ɓa, kadi oo-n dɔ ta ki NDil Luwə əl njé kaw naa je
kin!»

4

Kilə tɔji dɔ Luwə ti me dɔrɔ ti

¹ Go nɛ je ti kin ɓa, m-o nɛ ki rangi me ndil ti ɓəy:
m-o ta rəbi tɛɛ dɔrɔ ti, ningə ndu dəw ki əl-m ta kəte
ka kin, təl ɓa tə tɛbi be əl-m ə nɔ: «fre taa ne, ə m-a
m-tɔji nɛ ki a ra nɛ lo ti ti m-adi o.» ² Ta naa ti nɔɔ,
NDil Luwə tɛti-m uwə-m aw səm dɔrɔ ti. Ningə yə,
m-o kimbər ngar tɛɛ isi, ɓa dəw madi isi dɔ kimbər
ngar ti ka kin. ³ Dəwe ndole tə mbal je ki ɓari-de
jasipi ki sarduwan kin be. NGabirəndi ki kunje to
tə mbal əmerodi be unji gə kidi kimbər ngar ka kin.
⁴ Ningə kimbər je kuti joo gide sɔ isi gəi gidi kimbər
ngar ka kin, ɓa ngatɔgi je kuti joo gide sɔ ki ɔy kibi
ki nda isi dɔ kimbər je ti ki kuti joo gide sɔ ka kin,
iləi jɔgi kɔsi-gon ki rai ki ɔr dɔde ti. ⁵ Kunji je, ki ndu
dije, ki ndangi ndi je tɛɛi kimbər ngar ti. Lambi je
siri qi ta kəm NGar ti, adi əi ndil je lə Luwə ki siri.
⁶ Nɔ kimbər ngar ti, nɛ madi ki titi-naa ki man ba ki
ay njay njay tə bər be a titi.

Nɛ je ki njé kisi kəm əi sɔ, kəmde rosi rɔde ki kəte
je ki gogi je, isi dana nɔ kimbər ngar ti nɪm, gəi gide
nɪm. ⁷ Nɛ ki nje kisi kəm ki dɔsɔy titi-naa ki ɓəl, e ki

kɔ joo titi-naa ki ngon baw mangi, e ki kɔ mitə, ta kəme to tə ta kəm dəw be, ningə e ki kɔ sɔ, to tə soro ki isi nal be tɔ. ⁸ Nɛ je ki njé kisi kəm kin, ki kare aw ki bagine mehe mehe, ɓa kəme rosi lo dɔ bage ti je gin bage ti je. Kondɔ je ki kada je isi ta kosi pa ti əi nə: Nje kay njay, nje kay njay, nje kay njay e Babe Luwə ki aw ki tɔgi dɔ nɛ je ti pəti. E ki isi mari nu, isi ɓone, e ki a re. ⁹ Dɔkagilo je pəti ki nɛ je ki njé kisi kəm ki sɔ ka kin osi pa, iləi tɔji dɔ nje kisi dɔ kimbər ngar ti, nje kisi biti ki nɔ ti, ɔsi kure, rai-e oyo ɓa, ¹⁰ *NGatɔgi je ki kuti joo gide sɔ ɔsi məkəsidi nangi nɔ nje kisi dɔ kimbər ngar ti, ɔsi gon nje kisi biti ki nɔ ti, ɓuki jɔgi kosi-gon je ləde nɔ NGar ti ningə əli-e əi nə: ¹¹ Babe Luwə ləje, j̄ asi kadi dije iləi tɔji dɔi ti, ɔsi kurəi, taa asi kingə tɔgi tɔ, tadɔ j̄ ə ira nɛ je pəti, nɛ je ki koo ki kəm kin toi ki go ndigi ti ləi.

5

Makitibi lə NGon bati

¹ M-o makitibi ki kuu gidi-naa ti to da ji kɔ nje kisi dɔ kimbər ngar ti. E makitibi ki ndangi nɛ me ti je gidi ti je, ningə uwəi lo siri ki nɛ kuwə makitibi je. ² M-o malayka ki nje tɔgi kare un ndune ki taa ə nə: «Nə ə asi kadi rəy nɛ kuwə makitibi je ə tɛɛ makitibi kin ə?» ³ Nə ki me dɔrɔ ti, ki dɔnangi ti ə se gin dɔnangi ti, dəw ki asi kadi tɛɛ makitibi kin, ə se kadi ilə kəmne me ti goto. ⁴ Lo kin ti, m-nɔ ngay, tadɔ dəw asi kingə dəw ki asi kadi tɛɛ makitibi kin ə ilə kəmne me ti al. ⁵ Ba dəw kare dan ngatɔgi je ti əl-m ə nə: «tɔnɔ al, o ɓɔl nda ki gin koji ti lə Juda, dəw ki tɛɛ gin *Dabidi ti, ki tətɔ rɔ, e asi kadi rəy nɛ kuwə makitibi je ki siri ə tɛɛ makitibi kin.»

⁶ Lo kin ti nɔɔ, m-o NGon bati a taa dana nɔ kimbər ngar ti, ningə nɛ je ki njé kisi kəm ki sɔ ki ngatɔgi je ki kuti joo gide sɔ gəi gide. NGon bati ka kin to tɛ nɛ ki dɔw ijə minde be. Gaje je əi siri, taa kəme je əi siri tɔ, tɛ ndil je ki siri lə Luwə ki ilə-de ki dɔnangi ba pəti. ⁷ NGon bati isi re bəsi ki rɔ nje kisi dɔ kimbər ngar ti kadi taa makitibi jie ti. ⁸ Ta naa ti nɔɔ, nɛ je ki njé kisi kəm ba ki sɔ ki ngatɔgi je ki kuti joo gide sɔ əsi məkəsɪde nangi nɔ NGon bati ti. Dɔw ki ra uwə kənde ki kɔpi je ki rai ki ɔr ki nduji kagi ki əti maji jine ti. Nɛ je kin əi ta je ki dije lə Luwə isi əli ki Luwə. ⁹ NJé kisi kəm ba ki sɔ ki ngatɔgi je ki kuti joo gide sɔ, osi pa ki sigi əli əi nɔ:

«I asi kadi un makitibi,

Ə irəy nɛ kuwe je.

Tadɔ dije tɔli-ni, i igangi dɔ gin koji je ki dangi dangi,

NDon ta je ki dangi dangi,

Dije ki dangi dangi,

Gin be je ki dangi dangi ki məsi, adi Luwə.

¹⁰ Gin dije ki dangi dangi kin,

Ində-de ta dangi tɛ ngar je,

Itəl-de njé kijə nɛ məsi kadi-kare ti mbata lə Luwə

ləje,

Ningə əi je ɔi be dɔnangi ti ne✧.»

¹¹ Lo kin ti, m-gɔ lo bə, m-o ndu kosi malayka je ngay, ki əi dibi kutide dibi kutide✧, gəi gidi kimbər ngar, ki nɛ je ki njé kisi kəm ba, ki ngatɔgi je.

¹² Ningə uni ndude ki taa əli əi nɔ:

«NGon bati ki dije tɔli-e,

Asi kadi ingə tɔgi, ki nɛ kingə, ki gosi, ki ngangɪ, ki kɔsi-gon, ki tɔbə, ki kilə tɔji!»

✧ 5:10 Pa je 33.3; 98.1; Ejay 42.10 ✧ 5:11 Daniyəl 7.10

13 Taa m-o ndu ne kində je pəti ki dərā ti, ki dənangi ti, gin dənangi ti, ki me ba bo ti osi pa əi nə:

«Kilə təji, ki kəsi kurə, ki təba, ki təgi,
E lə nje kisi də kimbər ngar ti əi ki NGon bati biti ki nō ti!»

14 Lo kin ti nōō be, ne je ki njé kisi kəm ba ki sə əli əi nə: «Amen!» Ba ngatəgi je əsi məkəsidi nangi nō nje kisi də kimbər ngar ti əi ki ngon bati, əsi gonde.

6

NGon bati əi ki ne kuwə makitibi je mehe

1 M-o NGon bati uwə ne kuwə makitibi ki dəsəy lə ne kuwə makitibi je ki siri ər, ningə m-o ndu ne ki nje kisi kəm ba ki dəsəy dan ne je ki njé kisi kəm ba ti ki sə un ndune ki taa, ndue ba tə ndangi ndi be ə nə: «trel!» 2 M-gō lo, ningə m-o sində kare ki nda. Nje kale uwə kagi kunduru jine ti, adi-e jəgi kəsi-gon. E dəw ki tətə rə ngata, nə aw tə tətə rə ki rangi bəy. 3 Loki NGon bati uwə ne kuwə makitibi ki kō joo ər ningə, m-o ndu ne ki nje kisi kəm ba ki kō joo əl ə nə: «trel!» 4 Lo kin ti, sində ki rangi, ki kər tə por be tēē re. Nje kale aw ki təgi kadi ər-n lapiya dənangi ti kə, kadi dije təli-naa dande ti. Adi-e kiyə kasigar ki ngal.

5 Loki NGon bati uwə ne kuwə makitibi ki kō mitə ər ningə, m-o ndu ne ki nje kisi kəm ba ki kō mitə əl ə nə: «trel!» Ə m-gō lo ningə, m-o sində kare ki ndul. Nje kale uwə ne mbəji ne jine ti. 6 Ningə m-o ndu ta madi j ki dan njé kisi kəm ti ki sə ə nə: «Gəme ngon ngo mbəji ne kare be par e lo kilə ti ki ndə kare, ə ərji ngon ngo mbəji ne mitə be par e lo kilə ti ki ndə kare tə; nə kadi ituji yibi əi ki kasi kandi nju al.» 7 Loki

NĠon bati uwę nę kuwę makitibi ki kę sę ęr ningę,
 m-o ndu nę ki nje isi kęm ba ki kę sę ęl ę nę: «!re!»
 8 Ө m-gę lo ningę, m-o sindę kare ki ęale to tę mbi
 kam be. Nje kale tęe nę «Yo», ęa lo ki koo isi njiyę
 goe ti. Adi-de tęęi dę dam dęnangi ti ki kare me ki
 sę ti kadi tuji dije ki me ti ki rę je, ki ęo je, ki moy tę
 ko dije ki da je ki majal ki dęnangi ti ne. 9 Go ti, loki
 NĠon bati uwę nę kuwę makitibi ki kę mi ęr ningę
 yę, m-o ndil dije ki ndę ki tęli-de ę ai ęin dęngiri kadi-
 kare ti lę Luwę. Өi dije ki tęli-de mbata ta lę Luwę ki
 ai dę ti, mai naje. 10 Dije ka kin uni ndude ki taa, ęli
 ta ki tęęide ęi nę: «Babe, i ki i nje kay njay, i ki i dęw
 ki ręjeti, a ngęm biti dękagilo ti ki ra taa a gangi ta dę
 dije ti ki dęnangi ti, ęji-n dę męsije ki ęuki kę ę?» 11 Ba
 lo kin ti nęę, adi dęw ki ra kibi ngal ki nda, ningę
 dęji-de kadi oręi mede ndęy ęęy, biti kadi tę ndęęi
 ngakęde je, ki madi-kilęde je, ki nayi-naa nęę, kadi
 tę a tęli-de tę ęi je be kin, kęrde re dę made ti, tęl
 tęe ęęy taa. 12 Ningę m-o NĠon bati uwę nę kuwę
 makitibi ki kę meę ęr, ęa dęnangi yęki yęki ki ęti ęęl
 ngay. Kadi tęl ndul kururu tę kibi sirę be, ę nay ba
 pu tęl to tę męsi be tę. 13 Mee je ię dęrę ti tosi ki nangi
 tę kandi mbay-kote ki mbuji al ęęy, ę nęl gange ki
 nangi kin be. 14 Dęrę a goto kę tę tuwę ki dęw a kuu
 ęidi-naa ti kin be; ningę mbal je, ki dę dęr je a ndui
 ręde kę. 15 NĠar je ki dęnangi ti ne, ki nję tęęa je, ki
 bo je lę asigar je, ki nję nę kingę je, ki nję tęęi je, ki
 ndęęi dije pęti, ęęę je ki dije ki kare, a ęyi-naa kadi
 ęęyęi ręde bole lo je ti ki ęidi mbal je ti ki tęti. 16 A
 ęli mbal bo je ki mbal je ki tęti ęi nę: «!tosi dęje ti,
 ięęyęi-je sęy ta kęm nje kisi dę kimbęr ngar ti, ki ta

wongi ti læ NGon bati☆. 17 Tado ndo wongi ki bo re ngata, dæw ki asi kadi ə nə mi ə m-a am goto☆.»

7

Dije ki 144.000 ki Luwə ində mbə ləne node ti

¹ Go ne je ti kin, m-o malayka je so ai taa do kum donangi ti ki so. *Malayka je ka kin uwai nel je ki so ki donangi ti ne kadi tə ilai donangi ti al nim, do ba ti al nim, taa do kagi je ti al nim to. ² M-təl m-o malayka madi ki rangi bəy i ki lo kibə kadi ti be, uwə mbə læ Luwə ki nje kisi kəm ba jine ti. Ningə un ndune ki taa əl malayka je ki so ki ingəi togi kadi adi kə ne kində je ki donangi ti ne ki me ba ti ə nə: ³ «Oti kadi adi kə ne kində je ki donangi ti, ə se me ba ti, ə se do kagi je ti, biti kadi j-ində mbə nə bəə kilə je ti læ Luwə bəy taa.» ⁴ Adi-mi kər dije ki e ki kində mbə læ Luwə node ti əi dije dibi bu kare ki dibi kuti so ki dibi so do ti, gin koji je ti læ ngan *Isirayəl je pəti. ⁵ Adi e: gin koji ti læ Juda, dije dibi kuti ki dibi joo; gin koji ti læ Rube, dije dibi kuti ki dibi joo; gin koji ti læ Gadi, dije dibi kuti ki dibi joo; ⁶ gin koji ti læ Asər, dije dibi kuti ki dibi joo; gin koji ti læ Nəpitali, dije dibi kuti ki dibi joo; gin koji ti læ Manase, dije dibi kuti ki dibi joo; ⁷ gin koji ti læ Siməyo, dije dibi kuti ki dibi joo; gin koji ti læ *Ləbi, dije dibi kuti ki dibi joo; gin koji ti læ Isakar, dije dibi kuti ki dibi joo; ⁸ gin koji ti læ Jabilo, dije dibi kuti ki dibi joo; gin koji ti læ Jisəpi, dije dibi kuti ki dibi joo; gin koji ti læ Bənjame, dije dibi kuti ki dibi joo.

Gin dije ki dangi dangi

☆ 6:16 Oje 10.8; Lk 23.30 ☆ 6:17 Juwəl 2.11; Soponi 2.2-3

⁹ Go ti, m-go lo 6a, m-o kosi dije ki ati 6al ngay ki daw asi kadi tidæ kærde al. Əi dije ki gin 6e je ti ki dangi dangi, gin koji je ti ki dangi dangi, gin dije ki dangi dangi, ki ndon ta je ki dangi dangi. Dije kin ai nọ kimbær ngar ti, ki nọ NGon bati ti, ai ki kibi ngal ki nda nda røde ti, taa uwæi baji tan je jide ti to. ¹⁰ Ningæ uni ndude ki taa æli æi næ: «Kaji i rø Luwæ ti læje ki e nje kisi dō kimbær ngar ti æi ki NGon bati.» ¹¹ *Malayka je pæti læi-naa gæi gidi kimbær ngar, ki ngatōgi je ki nę je ki njé kisi kæm ba je, osi ki ta kæmde nangi nọ kimbær ngar ti, osi kuræ Luwæ, ¹² æli æi næ: «Amen! Kilæ tōji, ki tō6a, ki gosi, ki oyo ki ra, ki kōsi-gon, ki tōgi, ki ngangi e læ Luwæ læje ki dōkagilo ki dōkagilo, biti ki nọ ti! *Amen!» ¹³ Lo kin ti nōq, ki kare dan ngatōgi je ti un ta æl-m æ næ: «Dije ki ɔi kibi ngal je ki nda nda kin æi nā je ə? Ə ii ra be ə ræi ə?» ¹⁴ Ə m-ile ti m-æ næ: «Bæbe, i igær maji!» Ba æl-m æ næ: «Əi dije ki teei me kindæ kæm-ndoo ti ki bo. Əi togi kibi ngal je læde, togi adi nda me mæsi NGon bati ti. ¹⁵ E mbata kin æ, uwæi røde ai nọ kimbær ti læ Luwæ, osi kure kondō je kada je me kæy ti lie. Ba nje kisi dō kimbær ngar ti a dæbi bagine dōde ti gin kæy kisine ti. ¹⁶ Bo a ra-de al ratata, kindæ man a ra-de al ratata, taa por kadi ə se kunji nę madi a ndabi-de al ratata to, ¹⁷ tadō NGon bati ki nje ka dadan lo ti nọ kimbær ngar ti a e nje kul-de, kadi a aw sæde lo man ti ki maji kadi ayi-naa. Luwæ a bær man nọ lay lay kæmde ti☆.»

8

Nę kuwæ makitibi ki kq siri

☆ **7:17** Ejay 25.8; 49.10; Pa je 23.1-2; Ejækæl 34.23

¹ Lokɪ NGon bati ɔr nɛ kuwə makitibi ki kɔ siri, lo ki dɔrɔ ti təl to ndingɪ asi ngan kadi dɔ mitə. ² Ningə m-o malayka je ki siri ai ta kəm Luwə ti, adi adi-de təbi siri.

³ Malayka madi kare re ilə rɔne a kadi dingiri ti, uwə bay por ki nduji kagi ki ətɪ maji e me ti jine ti. E bay ki rai-e ki ɔr, ningə adi-e nduji kagi je ngay ki ətɪ maji, kadi aw-n ki ta je ki dije lə Luwə isi əli ki Luwə. Aw-n dɔ dingiri ɔr ti ki a nɔ kimbər ngar ti. ⁴ Ba sa nduji kagi ki ətɪ maji su ji malayka ti ta kəm Luwə ti aw ki taa ki ta je ki dije lə Luwə isi əli ki Luwə. ⁵ Ningə go ti, malayka un bay por ki nduji kagi ki ətɪ maji e me ti ka kin, ɓuki por dingiri rosi, ɓa igə ilə ki dɔnangɪ ti, par ə ta naa ti nɔɔ, ndangɪ ndi je, ki ndu dije, ki təl ndi je tɛɛi, taa dɔnangɪ yəkɪ tɔ.

Təbi je ki sɔ ki dɔsɔy

⁶ *Malayka je ki siri ki uwəi təbi je ki siri jide ti indəi dɔ rɔde dana kadi kəli-de.

⁷ Malayka ki dɔsɔy kəl təbi ləne ɓa, kəsi, ki por ki pole-naa ki məsi ə ədi ki dɔnangɪ ti. Ningə lo kin ti nɔɔ be, dam dɔnangɪ ki kare me ki mitə ti ɔ por, kagi kare me ki mitə ti ɔ por, taa mbi kam kare me ki mitə ti ɔ por tɔ.

⁸ Malayka ki kɔ joo kəl təbi ləne ɓa, nɛ madi ki boy tə mbal ki a taa be, ɔ por, ɓingə osi me ba ti, adi dam ba ki kare me ki mitə ti təl məsi. ⁹ Nɛ kində je ki kare me ki mitə ti me ba ti oyi, taa bato kare me ki mitə ti tuji tɔ.

¹⁰ Malayka ki kɔ mitə kəl təbi ləne ɓa, kəkirə mee kare ki ɔ tə por be, j dɔrɔ ti osi nangɪ dɔ ki kare me ki mitə ti lə mbo je ki wol man je. ¹¹ Tɔ mee ka kin nə «nɛ ki ati.» Ki kare me ki mitə ti lə man je təli ati

kanana, ningə dije ngay ki ayi-naa man je kin oyi tɔ, tadɔ təl ki təli ati kanana.

¹² Malayka ki kɔ sɔ kəl təbi ləne ɓa, dam kadi ki kare me ki mitə nim, dam nay ki kare me ki mitə ti nim, taa mee je ki kare me ki mitə ti ingəi kində adi lo kadi damde ki kare me ki mitə ti unji goto. Dam lo ki kada kare me ki mitə ti nim, dam lo ki kondɔ kare me ki mitə ti nim, kunji goto dɔde ti[☆].

¹³ M-təl m-gɔ lo ɓəy ningə, m-o soro kare ki nal taa say dan nəl ti un ndune taa ki tɔgine ə nə: «Kəm-to-ndoo! kəm-to-ndoo! kəm-to-ndoo a e dɔ dije ti ki dɔnangi ti ne, loki ndəgi malayka je ki nayi-naa mitə kin a kəli təbi ləde.»

9

Təbi ki kɔ mi ɓa

¹ Malayka ki kɔ mi kəl təbi ləne ɓa, m-o mee kare j dɔrɔ ti osi dɔnangi ti. Adi mee ka kin lakələ ta lo ki koo. ² Tɛɛ ta lo ki koo ningə, sa por su ti tɛɛ ki taga tɔ sa por ki me pur ti ki boy be. Sa ka kin uti kəm kadi əi ki dɔrɔ. ³ Bəti je tɛɛi me sa por ti ka kin, sanəi-naa dɔnangi ti. Əi bəti je ki adi-de tɔgi ki to tə yə ni be. ⁴ ɔgi-de kadi adi kɔ wale je, ki kam je, ki kagi je, nə kadi adi kɔ dije ki awi ki mbɔ lə Luwə nɔde ti al kin par. ⁵ Adi-de ta rəbi kadi təli dije kin al, nə kadi adi-de kɔ ngay tə kadi yo par asi nay mi. ⁶ Dɔkagiloe ti kin, dije a sangi koy, nə a ingəi koy al. A ndigi kadi n-oyi, nə koy a ay say kɔ kadide ti.

⁷ Bəte je kin, toi tə sində je ki dəw dɔɔ nɛ rɔ rɔde ti, adi əi ɓasi lo kaw rɔ ti kin be. Nɛ je ki dɔde ti toi tə jɔgi kɔsi-gon ki rai ki ɔr be, ningə ta kəmde to tə

☆ **8:12** 10-12: Ejay 14.12; Jərəmi 9.14; Tɛɛ ki taga 10.21-23

ta kęm dije be tę. ⁸ Bi dęde to tę bi dę dęne je be, ęa ngangide to tę ngangi ęal be tę. ⁹ Ningę toi tę nę ki dęw ilę nę rę ki ki ģindi nę ģude ti be, ęa ka bagide ęa tę ka pusi rę je ki sindę je ęay ęay ndęri-de ki ngędi dęde sębi lo rę kin be[☆]. ¹⁰ Ta mongide ati tę ta mongi ni be, ningę e mongide ti kin ę awi ki tęgi ki kadi adii kę dije nay mi titi. ¹¹ Awi ki malayka ki dę lo ki koo ti tę ngar dęde ti. Tę ngar lęde ka kin nę «Abidę» ki ta ebirę, ę «Apoliyę» ki ta ģiręki tę. Kęr me tę kin nę «Nje tuji lo». ¹² Kę ki dęsęy dę ngata, ningę nay kę je ki rangi joo kadi ręi go ti ęęy.

¹³ Malayka ki kę mehe kęl tębi lęne, ningę m-o ndu dęw madi ģ dęngiri ti ki rai ki ęr ki isi nę Luwę ti, ģ dę kume je ti ki sę re. ¹⁴ Ba ndu ka kin ęl malayka ki kę mehe ki uwę tębi jine ti ę nę: «tyę malayka je ki sę ki dęwi-de ki sęn dę ba Epirati ti kin taa.» ¹⁵ Ningę iyę malayka je ki sę ka kin taa. ęi malayka je ki isi dę njade ti mbata dę kadi wa kin, me ndę ti wa kin, me nay ti wa kin, ki me ęal ti wa kin tę, kadi tę tuji dije ki kare me ki mitę ti kę, dęnangi ti ba pęti. ¹⁶ Adimi kęr asigar je lęde ki awi ki sindę ęi miliyę ęu joo. ¹⁷ NGA ningę yę, m-o sindę je ki nję kal-de je me ndil ti: awi ki nę rę kuti dę nę ģude ki kęr tę por be, to tę ęal dęrę be, taa to tę ęal kędi-man sindę be tę. Dę sindę je ka kin to tę dę ęal be, ningę por je, ki sa je, ki nę je ki nję taa por ki tęgide je tęę tade ti. ¹⁸ E ki nę tuji lo je ki mitę, ki ęi por je, ki sa je, ki nę je ki nję taa por ki tęgide je, ki tęęi tade ti kin ę ko dije ki kare me ki mitę ti dęnangi ti ba pęti a tę-n. ¹⁹ Tadę tęgi sindę je e tade ti nim mongide ti nim tę. Mongide to tę li be, ningę ta mongide to tę dę nę be kadi adii kę dije.

☆ 9:9 Juwęl 2.4-5; 1.6

²⁰ NGa nɛngɛ, ki ɔji dɔ ndɔgi dije pɛti ki tɛɛi ta yo ti lɛ nɛ je ki njɛ tuji lo kin ɓa, mɓati kadi iyɛi ta kaw nɔ kagi yo je ti ki ɛi nɛ je ki rai-de ki jide. Nayi-naa ki lo kɔsi mɛkɛside nangi nɔ ndil je ti ki majal, ki nɔ kagi yo je ti ki rai-de ki ɔr je, ki la je, ki nɛngɛ-kasi je, ki gaji mbal je ɛ se ki kagi je ki asi koo lo al nim, asi koo dɔ ta al nim, taa asi njiyɛ al nim tɔ kin. ²¹ Taa iyɛi ta tɔl dije al nim, ta ra kimɛ al nim, ta kuwɛ marim al nim, ta ɓogi al nim tɔ.

10

Malayka ɛi ki ngon makitibi

¹ Go ti, m-o malayka ki rangi kare ki nje tɔgi j dɔrɔ ti risi ki dɔnangi ti. Kil ndi tibi dɔɛ, taa ngabirɛndi isi dɔɛ ti tɔ jɔgi ngar be, ɓa ta kɛme ɔsi tɔ kadi be tɔ, nɛngɛ njɛ je toi tɔ bar por be. ² Uwɛ ngon makitibi jine ti, indɛ nja kone dɔ ba ti, ɛ indɛ nja gɛlne dɔnangi ti tɔ. ³ Un ndune ki taa ki tɔgine, nɔ tɔ ɓɔl be, nɛngɛ go ndue ti, ndangi ndi siri ɓa. ⁴ Ɔ loki m-aw kadi m-ndangi ndude me makitibi ti ɓa, m-o ndu ta madi ki j dɔrɔ ti ɛl-m ɛ nɛ: «Ɔngɛm ndu ta lɛ ndangi ndi je kin mei ti, ɓi indangi me makitibi ti al.»

⁵ Lo kin ti, malayka ki m-o-e, njɛ kare e dɔ ba ti, ɛ e ki nungi e dɔnangi ti ka kin, un ji kone ilɛ ki dɔrɔ ti, ⁶ nɛngɛ un mindine ki tɔ Luwɛ ki nje kisi biti ki nɔ ti, ki nje kindɛ dɔrɔ, ki dɔnangi, ki ba bo, ki nɛ je ki mede ti ɛ nɛ: «Dɔkagilo ki rangi kadi dɔw a iyɛ adi man goto ngata. ⁷ NDɔ ki malayka ki kɔ siri a ilɛ ngirɛ kadi kɔl tɔbi lɛne kin ɓa, Luwɛ a tɔl ta ndigi ra

lɔnɛ ki to lo ɔɔyɔ ti, tɔki ɛl-n tae ɔɔ kɪlɔ je lɔnɛ ki ɛi njɛ kɔl ta je ki tae ti[☆].»

⁸NDu dɔw ki kɔte m-o j ki dɔrɔ ti ka kin tɔl ɛl-m ta ki rangi ɔɔy ɔ nɔ: «Aw itaa ngon makitibi ki tɛɛ mee kin ji malayka ti ki indɔ njane kare dɔ ba ti ɔ indɔ ki nungi dɔnangi ti kin.» ⁹M-aw ɔasi ki rɔ malayka ti ka kin, m-dɔje kadi adi-m ngon makitibi ningɔ, ilɔ-m ti ɔ nɔ: «Itaa uso, a ati kanana kandai ti, nɔ a nɔl tai ti tɔ tɔji be.» ¹⁰M-taa ngon makitibi ka kin ji malayka ti m-uso, ningɔ nɔl tam ti tɔ tɔji be, nɔ loki m-tibi mem ti ɔa, ati kandam ti kanana. ¹¹Ningɔ go ti ɛli-mi ɛi nɔ: «Maji kadi ɛl ta ki ta Luwɔ ti ki ɛl ɔji-n dɔ nɛ je ki a ra gin dije ki dangi dangi, ki gin ɔe je ti dangi dangi, ki ndon ta je ti ki dangi dangi, ki ngar je ngay, kin ɔɔy.»

11

Njɛ ma naji je ki joo

¹Dɔw adi-m gakira ki to titi-naa ki kagi mbɔji nɛ be, ningɔ ɛl-m ɔ nɔ: «J taa imbɔji kɔy lɔ Luwɔ nim, dingiri nim, taa itidɔ dije ki njɛ kɔsi mɔkɔside nangi nɔ Luwɔ ti me kɔy ti kin tɔ. ²Nɔ ta mba lo ki taga ne ɔa, kadi iyɔ dam kare, imbɔji al, tadɔ e lo ki e ki kadi dije ki gɔri Luwɔ al, ki a tuji ki ɔe bo ki ay njay lɔ Luwɔ asi nay kuti sɔ gide joo. ³Ningɔ mi m-a m-ilɔ ki njɛ ma naji je lɔm ki joo ki kibi kuwɔ ndoo rɔde ti kadi ɛli dije ta ki ta Luwɔ ti ndɔ dibi ki ɔu joo ki kuti mehe (1260).»

⁴Njɛ ma naji je ki joo ɛi kagi bini ki joo, ki lambi je ki joo ki ai ta kɔm Ba dɔnangi ti. ⁵Kin ɔ re dɔw madi ge kadi n-ra sɔde nɛ ki majal ɔ, por a tɛɛ tade ti kadi

☆ **10:7** Tɛɛ ki taga 20.11; Dɔtɛrɛnom 32.40; Daniyɛl 12.7; Amosi 3.7

tuji njé ba je lɔde kin kɔ. E be ə, dɔw ki ge kadi n-ra sɔde majal a ɪngə-n yo oy. ⁶ Njé ma naji je kin awi ki tɔgi kadi uti ta dɔrɔ kadi ndi ədi al, dɔkagilo ti ki a əli dije ta ki ta Luwə ti kin. Awi ki tɔgi kadi tɔlii man ki ndul məsi ti, taa kadi adi kɔ je ki dangi dangi dije ki dɔnangi ti ne, ki dɔkagilo ki ra ki mede ndigi tɔ.

⁷ Nə loki a mai naji lɔde gine gangi ningə, da ki a tɛɛ koo a ilə-de rɔ, a tɔti-de rɔ, a tɔl-de. ⁸ Ninde a a ta mba lo ti, lo ti ki ndɔ ki ɓəi Bade kagi-dəsi ti titi, me ɓe bo ti. E ɓe bo ki a ɓari-e ki tɔ ki ndɔi ndil dɔɛ ti əi nə Sodom ki Ejipi. ⁹ Dije ki dangi dangi, ki gin koji ki dangi dangi, ki ndon ta je ki dangi dangi, ki gin ɓe je ki dangi dangi a rəi kadi goi ninde ndɔ mitə ki nusi, ningə a ɔgi kadi dɔw dibi-de. ¹⁰ Rɔ dije ki dɔnangi ti ne a nəl-de ngay mbata koy ki oyii kin. A rai rənəl ngay, a mbəli-naa kadi-kare je, tadɔ njé kəl ta ki ta Luwə ti ki joo kin adi-de kɔ ki al dɔ maji.

¹¹ Nə go ndɔ je ti ki mitə ki nusi kin ɓa, kəə ki i rɔ Luwə ti re ur mede ti, adi ij isi taa. Lo kin ti, dije ki kəte a goi-de ka kin, ɓəl tɔl-de. ¹² Ningə ooi ndu dɔw madi ki ɓa ki tɔgine ngay i dɔrɔ ti ə nə: «Iɔɔi taa ne!» Ba ij, awi ki dɔrɔ ti me kil ndi ti, ta kəm njé ba je ti lɔde ki isi goi gode. ¹³ Taa naa ti nɔɔ, dɔnangi yəki yəki ki əti ɓəl, adi dam ɓe bo ki kare me ki dɔgi ti budi nangi mur mur. Ko dije dibi siri tɔ me ti. NDəgi dije ki isi ki dɔde taa, mede gangi man adi iləi tɔji dɔ Luwə ti ki nje kisi dɔrɔ ti.

¹⁴ Tuji ki kɔ joo də, ningə e ki kɔ mitə a re nɔɔ ɓasi.

Təbi ki kɔ siri

¹⁵ Malayka ki kɔ siri kəl təbi ləne ningə, ndu dije ɓa ki tɔgi ngay dɔrɔ ti ə nə: «Kɔbe ki dɔ dɔnangi ti e ya Bəbe ləje əi ki Kirisi ki e wa mbəte kin ngata. A ɔ

6e ki dɔ bɔl je ki dɔ bɔl je.» ¹⁶ Ningə ngatɔgi je ki kuti joo gide sɔ ki isi dɔ kimbər ti, osi ki ta kəmde nangi nɔ Luwə ti, iləi tɔji dɔe ti ¹⁷ əi nə:

«Babe Luwə ki nje tɔgi pəti,

I ki isi noo bone, i ki isi noo mari nu,

J-ilə tɔji dɔi ti mbata un kilə kəti bəl ləi ki jii ti,

Ində-n gin kɔbe ləi.

¹⁸ Gin be je ki dangi dangi i i ki wongi,

Nə ki basine kin, e wongi ləi ngata ə isi tɔji rone.

Dɔkagilo gangi ta dɔ njé koy je ti re ngata,

Dɔkagilo ki kadi igə-n dɔ nja bəə kilə je ləi,

Ki əi njé kəl ta je ki tai ti re ngata,

Dɔkagilo kigə dɔ nja dije ləi,

Ki njé kaw ki bəl NDili mede ti,

Ki du je ki ki tɔgi je, re ngata.

E dɔkagilo ki kadi ituji-n dije ki njé tuji dɔnangi.»

¹⁹ Go ti, me dɔrɔ ti, ta kəy lə Luwə tɛɛ, adi sanduki kun mindi isi ki taga. Lo kin ti, ndi təl je, ndangi nɛ je, ndu dije ba ki taa, dɔnangi yəki, taa ndi kɔsi ki əti bəl ədi tɔ.

12

Dəne əi ki da ki bari-e dirago

¹ Nɛ kɔji madi ki əti bəl tɛɛ dɔrɔ ti. Ningə e dəne ki kadi uti dɔ rɔe tə kibi ti, ba nay isi gin njae ti. Mee je kuti gide joo ə indəi rɔde naa ti tə jɔgi kɔsi-gon isi dɔe ti. ² Dəne ka kin naye ngay al kadi oji ngon, ə loki to ndoo ra-e ba, un ndune ki taa nɔ. ³ Nɛ kɔji madi ki rangi bəy tɛɛ dɔrɔ ti. Ningə e kəkirə da madi ki bari-e dirago, kər tə por be ə tɛɛ a. Dɔe e siri, ə gaje e dɔgi tɔ, ningə jɔgi kɔsi-gon isi dɔe je ti ka kin kare kare. ⁴ Un mongine ba, itə-n me je ki kare me ki mitə ti dɔrɔ ti buki-de ki dɔnangi ti. Re a ta dəne

ti ki aw tə oji ngon ka kin kadi tə re oji ngon taa ɓa, n-riɓə ngon n-uso-e. ⁵ Dəne oji ngon ki dingəm ki kadi tə a isi dɔ ɡin ɓe je ti pəti ki dɔnangi ti ne, a ɔ-de ɓe ki kɔɓe lie a ngə tə ɡindi be. E mbata kin ə, loki oji ngon taa par ə, uni ngon ka kin awi sie kadi Luwə ti, kadi kimbər ngar ti lie. ⁶ NGa ningə dəne taa ay yane aw dilə lo ti ki e lo ki Luwə ində dɔ lo madi dana titi kadi tə isi ti adi tə ngəmi-e ki ne kuso asi ndɔ dibi ki ɓu joo ki kuti meɓe (1260).

⁷ Lo kin ti, rɔ j dɔrɔ ti. Misəl əi ki malayka je ləne rɔi ki da ki ɓari-e diragɔ ka kin. Diragɔ ka əi ki malayka je ləne ij sɔde ki rɔ tɔ, ⁸ nə rɔ tətə. Lo ləde əi ki malayka je ləne goto dɔrɔ ti ngata. ⁹ Ɔsi kəkirə diragɔ iləi-e nangi. E ki e ɓigə li ki ɓari-e su je ki *Sata je, e ki e nje kədi dije pəti ki dɔnangi ti ne. Ɔsi-e iləi nangi, naa ti ki malayka je ki goe ti.

¹⁰ Lo kin ti, m-o ndu dəw madi ɓa ki tɔɡine ə nə: «Dəkagilo kaji re ngata, dəkagilo kadi Luwə oji tɔɡine re ngata, dəkagilo kɔɓe lie re ngata. E dəkagilo ki tɔɡi e ji Kirisi ti ngata. Tado dəw ki nje kində ta dɔ ngakoje je ti ka ɔsi-e dɔrɔ ti iləi-e dɔnangi ti. E ki nje kində ta dɔde ti kondɔ je ki kada je nɔ Luwə ti ləje. ¹¹ Nə əi je tətə-e rɔ ki takul məsi NGon bati nim, ki takul ta lə Luwə ki mai naje nim. Bəli rɔde al, əi ɓasi ngay kadi ndigi koy. ¹² E mbata kin ə,

Maji kadi j dɔrɔ ira rənəl,

Ə səi ki isi me dɔrɔ ti ka irai rənəl tɔ!

NGa ningə j dɔnangi, səi ki ba bo, tuji e ləsi,

Tado su risi nangi ki rəsi ti nɔɔ,

Wongɔ təl-e,

MBata ɡər kadi dəkagilo ləne nay ngay al ngata.»

¹³ Loki dirago oo kadi ɔsi-ne ilai-ne nangi ɓa, ɔr ngɔdi ki go dɔne ti ki nje koji ngon ki dingɔm ka kin. ¹⁴ Nɛ adi dɔne ibɔ bagine joo tɔ bagɪ kɛkirɔ soro be, kadi ii-n aw ɔsi lo ti ki Luwɔ indɔ dɔe dana ade dilɔ lo ti, kadi tɔ ngɔmi-e ki nɛ kuso ɔsi ɓal mitɔ ki nusi, say, kadi li ndɔti kade al. ¹⁵ Lo kin ti, li ilɔ man tane tɔ man ba be ki go dɔne ti nɔɔ kadi tɔ tɔgi man ka kin inde aw sie. ¹⁶ Nɛ dɔnangɪ re rɔ lɔ dɔne, tɛɛ tane tibi-n ndɔɔ man ki li tɔmɔ ka kin yiki. ¹⁷ Lo kin ti, wongɪ tɔl dirago dɔ dɔne ti, adi aw rɔ dɔ gin koji ti lie, ki ɛi njɛ tɔl rɔde go ndu Luwɔ ti, njɛ ka dana dɔ nɛ ki rɔjeti ki Jɔju tɛɛ ki dɔe ki taga.

¹⁸ Go ti, aw ilɔ rɔne a ta ba bo ti.

13

Da je ki joo

¹ M-o da madi kare ki gaje e dɔgi, ɔ dɔe e siri tɛɛ me ba bo ti. Jɔgi kɔsi-gon isi ta gaje je ti kare kare, ningɔ tɔ kɔl ta ki mal dɔ Luwɔ ti ɔ isi jam dɔe je ti tɔ. ² Da ki m-o-e ka kin to titi-naa ki kaga be, ningɔ njae je toi tɔ nja da ki ɓari-e ursi kin be, ɓa tae to tɔ ta ɓɔl be tɔ. Dirago tɔl ki tɔgine, ki kimbɔr ngar lɔne, ki tɔgi kɔbe ki ɛti ɓɔl ade. ³ Jam dɔe kare to tɔ nɛ ki ingɔ do ki ɔsi koy be, nɔ ɓasine do ka kin idi ngata. Lo kin ti, dije ki dɔnangɪ ti ne pɔti, kilɔ ra da kin ɛti-de ɓɔl, adi uni goe. ⁴ ɔsi mɔkɔside nangɪ nɔ dirago ti, tadɔ tɔl ki kɔbe adi da ka kin. Ningɔ ɔsi mɔkɔside nangɪ nɔ da ti tɔ ɛi nɔ: «Nɔ ɔ ɔsi koji rɔne kadi da ti kin ɔ? Nɔ ɔ ɔsi kadi rɔ sie ɔ?»

⁵ Adi ta rɔbi da kadi tɛɛ tane ɔl-n ta je ki ngɔ ngɔ ki ta je ki mal dɔ tɔ Luwɔ ti. Ningɔ ingɔ ta rɔbi kadi ra-n ndigi lɔne nay kuti sɔ gide joo (42). ⁶ Flɔ rɔne

əl ta je ki mal dɔ Luwə ti, taje je, taji lo kise je, taa taji dije pəti ki isi dɔrɔ ti tɔ. ⁷ Adi-e ta rəbi kadi rɔn ki dije lə Luwə kadi tətɔ-de rɔ, taa adi-e tɔgi dɔ gin koji je ti ki dangi dangi, ki gin dije ti ki dangi dangi, kin gin ndon ta je ti ki dangi dangi, ki gin be je ti ki dangi dangi[☆]. ⁸ Dije pəti ki dɔnangi ti ne ɔsi məkəsɔde nangɔ nɔɛ ti. Adi əi dije ki lo kilə ngirə dɔrɔ ti ki dɔnangi ti nu, ə tɔde e ki ndangi me makitibi kaji ti al. Dəw ndangi tɔde me makitibi kaji ti lə NGon bati ki dije tɔli-e kin al.

⁹ «Dəw ki aw ki mbine ɓa, kadi oo-n dɔ ta ki m-aw tɔ m-əl kin maji: ¹⁰ Dəw ki sɔbi dangay ɓa, a aw dangay ti; dəw ki sɔbi tuji ki kiyə kasigar ɓa, a tuji ki kiyə kasigar tɔ. Ningə e dɔ kadi ki kadi dije lə Luwə uwəi tɔgɔde ba, ə kadi awi ki kadi-me tɔ.»

¹¹ Go ti, m-o da madi ki rangi tɛɛ nanga. Gaje e joo tɔ gaji ngon bati be, ningə əl ta tɔ diragɔ be tɔ. ¹² Da ka kin ra kilə ki tɔgi da ki dɔsɔy pəti ta kəme ti. Ba ində tɔgi dɔ dije ti adi ɔsi məkəsɔde nangɔ nɔ da ti ki dɔsɔy ki ingə do ki asi koy, nə do ka kin təl idi kin. ¹³ Da ki kɔ joo kin ra nɛ kɔji je ki əti ɓəl. Aw bitɔ ra adi por i dɔrɔ ti, risi dɔnangi ti, ta kəm dije ti pəti. ¹⁴ Ədi dije ki dɔnangi ti ne buki-de wale ki nɛ kɔji je ki adi-e kadi ra ta kəm da ti ki dɔsɔy. ɔsi-de kadi tɔ tɔli kagi yo madi ɔsii gon da ki ingə do kiyə kasigar ə təl aji gogi kin. ¹⁵ Da ki kɔ joo ingə tɔgi kadi ra adi kagi yo kɔsi-gon da ki dɔsɔy kin təl nɛ ki isi kəm, mba kadi tɔ əl ta, ə adi tɔli dije pəti ki a mbati kɔsi məkəsɔde nangɔ nɔ kagi yo kɔsi-gon da ki dɔsɔy ti. ¹⁶ Da ki kɔ joo ində tɔgi dɔ dije ti pəti, ngan je ki dije ki tɔgi, njé nɛ kingə je ki njé ndoo je, dije ki kare ki ɓəə je, kadi

☆ 13:7 5-7: Daniyəl 7.8, 25; 11.36; 7.21

taai ndaji ji kōde ti al ə ji gəlde ti. ¹⁷ Kīn ə re dəw aw ki ndaji tō da kīn ə se kər nə je ki tōji tōe al 6a, a asi kadi ndogī nə al nīm, gati-n al nīm tō.

¹⁸ E dəkagilo kəm-kədi. Dəw ki aw ki nə gər, a asi kadi gər me kər nə ki oji dō da kīn, tadō e kər nə ki tōji dəw madi. Kər nə ka kīn e kər nə ki 6u mehe ki kuti mehe gide mehe (666).

14

NGon bati ai ki dije ki kigə dōde

¹ M-go lo bəy, 6a m-o NGon bati a taa dō mbal *Siyō ti, ningə dije dibi 6u ki dibi kuti sō gide sō (144.000) ki awi ki tōe nīm, tō Bawe Luwə nīm, ki ndangi nati nōde ti əi sie. ² M-o ka nə madi 6a j ki dōrə ti tō ka man ba ki isi lo kam be, 6a tō ka ndi ki ndangi nə ki tōgine ngay kam be. Ka nə ki 6a ə m-o kīn, 6a tō ka kundi je ə dije a indai be. ³ Ningə kosi dije kīn pəti osi pa ki sigi nō kimbər ngar ti, ki nō nə je ti ki njé kisi kəm ki sō, ki nō ngatōgi je ti. Dəw ki asi kadi ndo pa kīn goto. Dəw 6a, e dije ki dibi 6u ki dibi kuti sō gide sō (144.000), ki əi dije ki əi ki kigə dōde dōnangi ti kīn par. ⁴ Əi dije ki lati rōde ki majal sangi dāne je al, tadō gəri dāne al. Uni go NGon bati lo je pəti ki aw ti. Əi dije ki e ki kigə dōde dan dije ti ki dōnangi ti ne tō kandi nə ki dōsəy ki kun kadi Luwə nīm kadi NGon bati nīm. ⁵ Əi dije ki dəw oo ta ki ngom tade ti al. Ta ki kadi dəw ində dōde ti goto.

Malayka je ilai mbə ta ki gangi ki a re

⁶ Go ti, m-o malayka kare ki nal dan nəl ti taa say ngay. Poy Ta ki Maji ki biti ki nō ti e jie ti kadi ilə mbi dije ti ki isi dōnangi ti ne, adi e gin 6e je ki dangi dangi, ki gin koji je ki dangi dangi, ki ndon ta je ki

dangi dangi, ki gin dije ki dangi dangi. ⁷ Malayka ka kin un ndune ki taa ə nə: «ɪləi dəsi gin tɔgi ti lə Luwə, ə ɪləi tɔji dɛ ti, tadɔ dɔkagilo ta ki gangi lie re ngata. Ɔsi məkəsisɪ nangi nɔ nje ra dɔrɔ ki dɔnangi ti, nje ra ba bo ki lo je ki dangi dangi ki man isi ibə ti.»

⁸ Malayka ki rangi bəy un go e ki kəte ka kin ningə əl ə nə: «Osi ngata, osi ngata, *Babilon ki e be ki boy. E ki adi gin be je pəti kasi kaya ki ra ləne ki əti bəl adi-de ayi-naa.» ⁹ Malayka ki rangi bəy ki kɔ mitə un gode ningə əl ə nə: «Dəw ki əsi məkəsine nangi nɔ da ti, ki nɔ kagi yo ti lie, ə taa ndaji nɔne ti, ə se jine ti ba, ¹⁰ e ka a ay kasi wongi lə Luwə ki kanji kilə man ti ki Luwə a buki me kɔpi wongi ti ləne kin tɔ. Ko dije ki be kin a ingai kɔ ta kəm malayka je ti ki kay njay ki ta kəm NGon batɪ ti. A ingai kɔ kin me por ti ki me nɛ ti ki ɔ por rigi rigi. ¹¹ Sa por ki nje kadi-de kɔ kin a su taa ki dɔ bəl je, dɔ bəl je. Ningə kondɔ ki kada, lo kadi dije ki njé kəsi məkəsɪde nangi nɔ da ti ki nɔ kagi yo ti lie, ə taai ndaji nɔde ti ə se jide ti kin a ɔri kəə goto. ¹² E dɔkagilo ki kadi dije ki əi yə Luwə, ki njé ngəm ndu-kun lə Luwə, ki njé kadi mede Kirisi, uwəi tɔgide ba.»

¹³ Go ti m-o dɔ ndu madi i dɔrɔ ti əl-m ə nə: «ɪndangi ta kin ə nə: Njé maji-kur je ə əi dije ki isi oyi me ndɔ ti ki bone me kilə ti lə Baɓe. NDil Luwə əl ə nə: əi njé maji-kur je tadɔ uwəi kɔ rɔde dɔ kɔ je ti ləde, ningə kilə rade je ki maji ki rai a ndole gode.»

Ta ki gangi ki dɔ dije ti ki dɔnangi ti ne

¹⁴ M-go lo ba m-o kil ndi ki nda, ningə dəw ki titi-naa ki *NGon dəw isi dɔ ti. Jɔgi ngar ki ra ki ɔr isi dɛ ti, ningə uwə ngorongi ki tae ati jine ti.

¹⁵ Malayka madi ki rangi tęę me kęy ti lę Luwę, ningę un ndune taa ki tęgine ęl nje kisi dę kil ndi ti ę nę: «Flę ngorongi lęi iję-n ko, tado ko ki dęnangi ti mbuji asi kiję ngata.» ¹⁶ Ba lo kin ti, nje kisi dę kil ndi ti ilę ngorongi lęne iję-n ko je ki dęnangi ti ne.

¹⁷ Go ti, malayka ki rangi bęy tęę me kęy ti lę Luwę, dęra, ti ki ngorongi ki ati ngay jine ti tę.

¹⁸ Go ti, malayka ki rangi bęy ki aw ki tęgi dę por ti, tęę ki dę dingiri ti, ęa un ndune ki taa ki tęgine ngay ęl nje kuwę ngorongi jine ti ę nę: «Flę ngorongi lęi iję-n dę nju je ki dęnangi ti kin, tado kande je mbuji ngata.» ¹⁹ Ө malayka ilę ngorongi lęne dęnangi ti iję-n dę nju je ki dęnangi ti, ningę bi ilę me ęe mbore kandi nju ti, ki e ęe ki boy ki wongi lę Luwę e me ti. ²⁰ MBisęi kandi nju ka kin me ęe mbore kandi nju ti, gidi ęe bo ti gogi, ningę męsi lo tęę me ęe mbore kandi ndu ti ka kin ki taga, j bi ti ędi ta sindę je taa, ęa ngale asi kulę mętęr ęu mitę kare.

15

Malayka je ki siri ki nę tuji lo je ki dębęy ti e jide ti

¹ M-o nę kęji madi ki rangi ki bo, to ęti ęęl dęra ti. *Malayka je siri uwęi nę tuji lo je siri tę jide ti. Өi dębęy nę tuji lo je, tado e ęi ę wongi lę Luwę a tęl-n tane.

² Go ti, m-o man ba ki to tę bęr ęe, pole naa ki por. Ningę dę man ti ka kin, nję tęti rę da, ki kagi yo lie, ki kęr nę ki tęji tęe, uwęi kęnde lę Luwę jide ti. ³ Osi pa lę *Moję ki ęęę kilę lę Luwę, ki pa lę NGon bati ęi nę:

«Bęę Luwę ki nje kisi dę tęgi je ti pęti,
Kilę rai je bo ngay, ęti ęęl ki dum!
j NGar dę gin ęe je ti pęti,

Kɔɔji ra je lɛi e kɔɔji ra ki dana, e ki rɔɔjeti✧.

⁴ I Babe, nɔ ɔ asi kadi bɛl ndili al ɔ?

Nɔ ɔ a mbati kilɔ tɔɔji dɔi ti ɔ?

Tadɔ i ki kari ba ɔ i dɔw ki ay njay,

Gin be je pɔti a rɛi kadi ɔsi mɛkɛside nangi nɔi ti.

Tadɔ kilɔ rai je ki dana toi ki taga ta kɛmde ti✧.»

⁵ Go ti, m-o ta kɛy lɔ Luwɔ ki kɛy kibi kulɔ noji lɔ Luwɔ e me ti, tɛɛ tane dɔrɔ ti. ⁶ Malayka je siri ki uwɛi nɛ tuji lo je ki siri jide ti tɛɛi, me kɛy ti lɔ Luwɔ ki taga. Ji kibi lɛ ki nda, nda ki ɛti bɛl, ningɔ dɔɔi rɔde ki nda ɔr. ⁷ Ki kare dan nɛ je ti ki njɛ kisi kɛm ki sɔ adi malayka je ki siri kɔpi je ki rai-de ki ɔr siri, tɔ kɔpi je ki wongi lɔ Luwɔ ki nje kisi biti ki nɔ ti, rosi. ⁸ Sa rosi kɛy lɔ Luwɔ tɔ nɛ ki tɔɔji tɔɔa ki tɔɔgi lɔ Luwɔ. Dɔw asi kadi ur me kɛy ti lɔ Luwɔ al biti kadi nɛ tuji lo je ki siri ki malayka je ki siri uwɛi jide ti kin tɔli ta kilɔ lɔde bɔy taa.

16

Kɔpi wongi je lɔ Luwɔ ki ɛi siri

¹ M-o ndu ta madi ki tɛɛ ki tɔɔgine me kɛy ti lɔ Luwɔ, ɛl malayka je ki siri ɔ nɔ: «Awi mbɛli kɔpi wongi lɔ Luwɔ ki siri dɔnangi ti.» ² Malayka ki dɔsɔy aw mbɛl kɔpi lɔne dɔnangi ti. Lo kin ti nɔɔ, do bay ki ɛti bɛl, ki to ngay ɔsi dɔ dije ti ki njɛ kaw ki ndaji lɔ da nim, kɔsi mɛkɛside nangi nɔ kagi yo ti lie nim.

³ Malayka ki kɔ joo mbɛl kɔpi lɔne dɔ ba ti, adi man tɔl to tɔ mɛsi dɔw ki oy be. Lo kin ti, nɛ je pɔti ki ɔdi rɔde ki isi me ba ti oyi.

✧ 15:3 Tɛɛ ki taga 15.1 ✧ 15:4 Jɛrɛmi 10.7; Pa je 86.9

⁴ Malayka ki kɔ mitə mbəl kɔpɪ ləne dɔ man mbo je ti, ki lo je ki dangi dangi ki man isi ibə ti, adi təli məsi. ⁵ Ba m-o ndu malayka ki aw ki tɔgi dɔ man je ti əl ə nə: «I NJe kay njay, i ki isi ɓone, i ki isi mari nu. I itɔji be təkɪ i nje gangi ta ki dana. ⁶ Tado əi je ɓuki məsi dije ləi ki məsi njé kəl ta je ki tai ti kɔ, ə adi-de məsi wa ka tɔ kadi ayi-naa. Asi ta kadi nɛ kɪn ra-de be wa.» ⁷ Ningə go ti, m-o ndu ta madi i ki dɔ dingiri ti əl ə nə: «Oyo, Baɓe ki NJe kisi dɔ tɔgi je ti pəti, ta ki gangi ləi e ta ki gangi ki rɔjeti nim, e ta ki gangi ki dana nim.»

⁸ Malayka ki kɔ sɔ mbəl kɔpɪ ləne dɔ kadi ti, ade tɔgi kadi ɓuki-n porne dɔ dije ti kadi ɔ-de. ⁹ Ba lo kɪn ti, kunjɪ kadi ki dum kəl tae ɔ dije. Dije kɪn əli ta ki mal dɔ Luwə ti ki aw ki tɔgi dɔ nɛ tuji lo je ti kɪn, ə mbati kiyə pa njiyəde je ki majal kɔ ə kulə-n tɔji dɔ Luwə ti.

¹⁰ Malayka ki kɔ mi mbəl kɔpɪ ləne dɔ kimbər ngar ti lə da, adi kɔɓe lie təl lo ki ndul kururu. Dije ingəi kɔ, usoi ngangide mur mur. ¹¹ Nə be ka, mbati kiyə rəbi kilə rade je ki majal kɔ, əli ta ki mal dɔ Luwə ti ki dərɔ ti, par par, mbata kɔ ki isi ingəi, ki mbata lə do bay ki rɔde ti.

¹² Malayka ki kɔ mehe mbəl kɔpɪ ləne dɔ ba ti ki ɓari-e Epɪrati. Ba ka kɪn ii ə iyə lo kadi ngar ki nje kɪ lo kibə kadi ti də ti. ¹³ Go ti, m-o ndil je ki majal mitə ki toi təkɔ je be, tɛɛi ta dirago ti nim, ta da ti nim, ta nje ngom ki nje kəl kə nə n-e nje kəl ta ki ta Luwə ti nim tɔ. ¹⁴ Əi ndil je lə su ki njé ra nɛ kɔji je. Ningə awi rɔ ngar je ti ki dɔnangi ti ne pəti, kawide mbata rɔ ki a re ndɔ ki bo ti lə Luwə ki nje kisi dɔ tɔgi je ti pəti.

15 Nɪngə Bəbɛ əl ə nə: «Oi, m-a m-re tə nje ɓogɪ be. Nje rɔnəl ə e dəw ki isi kəm, taa ngəm kibi je ləne maji tɔ, kadi tə dəw oo-e ki rɔe kare ɓa rɔe a sɔle-n al.»

16 NDil je ki majal kawɪ ngar je ka kɪn lo ti madi ki ɓari-e ki ta Eɓirə nə Armagədɔ✧.

17 Malayka ki kɔ siri mbəl kɔpi ləne dan nəl ti, nɪngə ndu dəw ɓa me kəy ti lə Luwə, j̄ ki lo kisi kimbər ngar ti, əl ə nə: «Gin nɛ je gangɪ ngata!» 18 Lo kɪn ti, nɛ je ɔdi rɔde, adi e təl ndi je, ki ndu dije, ki ndangi ndi je, taa dɔnangi yəki yəki ki ətɪ ɓəl ngay tɔ. Lo kilə ngirə kisi ki dɔ taa ti lə dije nu kɪn, dəw oo ko dɔnangi ki yəki be kɪn nja kare al ɓəy. 19 Kəkɪrə be bo gangɪ rɔne dana mɪtə, nɪngə ɓe bo je ki me ɓe je ti ki dangɪ dangɪ ki dɔnangi ti ne budi ki nangɪ. Me Luwə ooi dɔ ɓe bo *Babilon ti al, Luwə ade ay kɔpi, ki kasi wongɪ lie ki ngə ngay isi ole me ti. 20 Dɔ dər je pətɪ ayɪ-naa, adi dəw oo mbal je al. 21 Kəkɪrə kɔsi je ki ɔyi tə mbal bo be j̄i taa tosi dɔ dije ti. Dije əli ta ki mal dɔ Luwə ti ɔji-n dɔ kəkɪrə kɔsi je ki njé tuji lo, tadɔ tuji lo tuji ki ətɪ ɓəl ngay.

17

Ta ki gangɪ ki dɔ dɔne ti ki nje kaya ki dum

1 Malayka kare dan malayka je ti ki siri ki uwəi kɔpi je ki siri jide ti re əl-m ə nə: «tre, m-a m-tɔji ta ki gangɪ ki a re dɔ dɔne ti ki nje kaya ki dum, ki isi kadi man ba je ti kɪn, m-adi o. 2 NGar je ki dɔnangi ti ne ɓuki rɔde ta sange lo kaya ti, nɪngə kosi dije ki dɔnangi ti ne ayɪ-naa kasi kaya lie adi rade tɔ✧.»

✧ 16:16 Njé gangɪ ta je 5.19; 2 NGar je 23.29 ✧ 17:2 1-2: Jɛrəmi 51.7, 13; Ejay 23.17

³ Be ə, NDil un-m aw səm dilə lo ti. Ningə m-o dāne kare isi dō da ti ki kər pīr pīr, ki tō je ki əl ta ki mal dō Luwə ti rosi rəe. Da ka kin dęe e siri ə gaje je e dōgi tō. ⁴ Dāne ɔ kibi je ki ndole, ki kər pīr pīr, ningə, ningə ər je, ki ningə ki gate e ngay je, ki mədi-kəsi je, rosi rəe. Uwə kōpi ki rai ki ər, ki nę je ki to koo al, ki nę ra kaya je lie ki to nę rosi mee. ⁵ Nę ki isi nati nęe ti, e nę ki ndangi əi nā: «Babilon ki boy, kō kaya dāne je, ki ɓa nę ra je ki to koo al ki dōnangi ti ne.» ⁶ M-o kadi dāne ka kin məsi dije lə Luwə ra-e kasi ti. Adi e məsi dije ki tōli-de mbata kede njé ma naji lə Kirisi. Loki m-o-e, e nę madi ki əti-m ɓəl. ⁷ Ə malayka əl-m ə nā: «Ra ban ə əti ɓəl ə? M-a m-ər-i gin nę ki to lo ɓəyɔ ti ɔji dō dāne əi ki da ki dęe e siri ə gaje je ə dōgi, ki oti dāne gidine ti kin. ⁸ Da ki o-e kin kəte e nōo, nā ɓasine goto ngata. A tęę koo kadi aw tuji ti. NĠa ningə, dije ki dōnangi ti ne ki lo kilə ngirə dōrā ki dōnangi ti nu, tōde e ki ndangi me makitibi kaji ti al kin, loki ooi da kin ɓa, a əti-de ɓəl, tadō kəte e nōo, nā ɓasine goto, ningə a təl tə re gogi.

⁹ «E dōkagilo kəm tęę ki dōkagilo kaw ki gosi. Dō da ki siri əi mbal je ki siri ki dāne isi dō ti. Taa əi ngar je ki siri tō. ¹⁰ NJé ki mi osi, e ki kō mehe isi dō kimbər ngar ti dōkagilo ti ki j-a-n ne kin, ningə e ki kō siri re al ɓəy. NDɔ ki a re ɓa, a isi dō kimbər ngar ti dōkagilo ki ndəy be par. ¹¹ Da ki kəte e nōo, ə ɓasine goto kin, e wa ə e ngar ki kō jijoo. E ki kare dan ngar je ti ki siri, ningə isi aw ki tuji ti. ¹² Gaji da ki dōgi ki o, əi ngar je ki dōgi ki isi dō kimbər ngar ti al ɓəy, nā a ingəi tōgi kadi ɔi ɓe kadi-kare be ki da. ¹³ Mər ta ləde əi ki dōgi kin pəti e kare ba, adi e ta kadi uni tōgide ki kōbe ləde rai kilə adi da. ¹⁴ A rōi

ki NGon bati, nę NGon bati a tęti-de rę, tadę e Babe lę babe je, e NGar lę ngar je. NGA ningę nję ki bari-de, nję ki mbęti-de, ki nję ka dę njade ti, a tęti rę sie tę.»

¹⁵ Malayka tęł ęl-m bęy ę nę: «Man je ki o-de lo ki kaya dęne isi ti kin, ęi gin dije ki dangi dangi, ęi kosi dije ki dangi dangi, ęi gin bę je ki dangi dangi, ki ndon ta je ki dangi dangi. ¹⁶ Gaji da je ki dęgi ki o-de, ki darę da wa, a ęsi ta kaya dęne, a ręyi kibę je ki ręe ti kadi a ki ręne kare. A usoi dae taa a adi por ę-e tę. ¹⁷ Tadę Luwę indę ndigi ra lęne mede ti kadi rai go ti. Tade a e naa ti kare ba kadi uni tęgi kębe lęde rai kilę adi da, bęti kadi ta je ki ta Luwę ti tęli tade.

¹⁸ «NGA ningę, dęne ki o-e, e bę bo ki boy ki isi dę ngar je ti ki dęnangi ti ne.»

18

Babilon osi

¹ Go ti, m-o malayka madi ki rangi j dęrę ti risi ki nangi. Aw ki tęgi ki bo, ningę kunje unji, taa dęnangi pęti. ² Malayka ka kin un ndune ki taa ęl ę nę: «Babilon osi, *Babilon osi, Babilon ki boy osi; ningę ki bęsine kin, tęł lo kisi ndil je lę su, ki lo bęyę rę lę ndil je ki majal pęti. E e ę yęł je pęti ki toi nje, ki da je ki nję ra nę ki to koo al, rai tę lo bę lęde. ³ Tadę gin bę je pęti ęyi-naa kasi kaya ki ra lie ki dum kin. NGar je ki dęnangi ti ne sangi-e kaya ti, ningę nję ra gati je ki dęnangi ti ne, ndui ki mandę ki ra lie ki dum kęł tae kin.»

⁴ Go ti, m-o ndu ta madi ki j dęrę ti ęl ę nę: «Itęęi kę me bę bo ti kin sęi dije lęm, nę tę ję indęi ręsi naa ti sie dę majal rae je ti, kadi tę tuji ki a re dęe ti kin

ingę sęsi sie. ⁵ Tado majal rae je oji-naa, awi biti tęęi rō Luwę ti, adi me Luwę ole dō nę rae je ti ki majal. ⁶ Irai sie nę ki ndō ki e ra ki dije kin tō. Irai sie be nja joo. Me kōpi ki buki kasi je ti adi dije ayi-naa kin ə, ibuki ti nja joo adi-e ay tō. ⁷ Kae ti wa ki rōe nəl-e-n me rō ki tōji ti nim, oo-n maji rōne nim ka kin ə, maji kadi adi-e ingę kō je, ndingę ndoo je tō. MBata əl mene ti ə nā: “M-isi dō kimbər ngar ti tē ngar, ningę mi nje ngaw koy al, tado m-a m-uwę ndoo yo al ratata.” ⁸ E mbata kin ə, nę tuji lo je ki toi isi ngęmi-e kin a buki-naa dęe ti pęti ndō kare ba. Adi e koy, ki kuwę ndoo yo, ki 6o bo, ningę por a ę-e tō. Tado Babe Luwę ki gangi ta dęe ti e Nje tōgi*.»

⁹ Lo kin ti, ngar je ki nję sange kaya ti, ki nję koo maji rōde sie, a nōi je, a uwęi ndoo yoe, loki a ooi sa por ki ę-e su ki taa. ¹⁰ A ai say, mbata bęli kō ki isi inge kin, ningę a əli əi nā:

«Kō ri ə to be ə! kō ri ə to be ə!

I Babilon, 6e bo ki boy, ki nje tōgi!

Kadi kadi-kare ba be par ə ta ki gangi osi dōi ti be a?»

¹¹ Nję njiyę ra gati dōnangi ti ne, nōi ki mbata lie nim, uwęi ndoo yoe nim tō, tado dęw kare ka ndogi sęde nę gati je lęde al. ¹² Nę gati je, ki ęr je, ki la je, ki mbal ki gate e ngay je, ki mędi-kōsi je, ki lę je, ki kibi ki kār pir pir je, ki kibi je ki ndoy, ki kagi je ki bayde ęti maji je, ki nę je ki rai-de ki ngangi kędi je, ki kagi je ki gatide e ngay je, ki ningę kasi je, ki gindi je, ki nę je tęli mbal je ki ndole, ¹³ ki kadi kagi ndir tay je, ki yibi kagi je ki ęti maji, ki nom kagi je ki ęti maji,

* **18:8** 4-8: 4: Ejay 48.20; Jęręmi 50.8; 51.6, 45; 5: Kilę ngirę nę je 18.20-21; 6: Pa je 137.8; Jęręmi 50.29; 7-8: Ejay 47.7-9

ki nduji kagi je ki æti maji, ki kasi, ki yibi, ki nduji, ki gæme je, ki mangi je, ki batj je, ki sindæ je, ki pusi rɔ je, ki bææ je, ki dangay je. ¹⁴ Kandi kagi ki ndili ndigi kuso ka ay say kadi ti. Nē kingæ je læi ki nē koo maji rɔ je læi tæli nē ki tuji kɔ, ningæ dæw a ingæ-de gogi al ratata. ¹⁵ Njé ra gati je ki rai gati kæte me bē ti kin ingæi nē, ɔsi rɔde ngærangi, tadɔ bæli kɔ je ki isi inge kin. Nɔi, uwæi ndoo yoe, ¹⁶ ningæ æli æi næ: «Kɔ ri æ to be æ! kɔ ri æ to dɔ bē bo ti kin be æ! E ki kæte ɔ kibi lē, ki kibi ki kær pir pir, ki kær njir njir, ki ɔr je, ki ningæ ki gate e ngay je, ki mædi-kɔsi je, rosɔ rœ. ¹⁷ Næ kæm kadi ki kare wa par æ nē kingæ je kin pæti gotoi kɔ!»

Njé kuwæ ngandi bato je, ki dije ki me bato ti, ki njé ra kilæ dɔ bato ti, ki njé ra gati dɔ ba ti, ɔsi rɔde ngærangi, ¹⁸ ningæ loki ooi sa pore ki isi su ɔa, æli æi næ: «Dæw oo bē bo ki æti bæl tæ bē bo kin be al bæy!» ¹⁹ ɔyi ba bur ki dɔde ti, ningæ nɔi, uwæi ndoo yoe, uni ndude ki taa æli æi næ: «Kɔ ri æ to be æ! kɔ ri æ to dɔ bē bo ti kin be æ! E nē kingæ je lie æ dije pæti ki awi ki bato je dɔ ba ti isi ingæi. Næ kæm kadi ki kare wa par æ nē kingæ je kin pæti gotoi kɔ!»

²⁰ I dɔræ, ira rænæl dɔ tuji ti ki inge kin! Sæi dije læ Luwæ, ki njé kaw kilæ je, ki njé kæl ta je ki ta Luwæ ti, irai rænæl, tadɔ ta ki Luwæ gangi dæe ti kin, e sæi je æ Luwæ gangi ta adi sæsi.

²¹ Lo kin ti noo, malayka ki nje tɔgi kare un mbal ki to tæ kækiræ mbal kusi ko be, ige ile ba, ningæ æ æ næ: «E ki ka tɔgi kin æ, a igæi Babilon, bē bo ki boy kin kadi ilæi-e kɔ, kadi dæw a oo-e gogi al ratata. ²² Dæw a oo ndu kænde je, ki njé kosi pa je, ki njé kæl nal je, ki njé kæl tæbi je, bē læi gogi al ratata. Dæw a ingæ kɔdi ra nē madi, æ se a oo ndu mbal kusi ko al ratata.

²³ Dæw a oo por lambi ɔ bē læi al, taa dæw a oo ndu

njé taa-naa sigi al tɔ, tadɔ njé ra gati je lai ə ai njé tɔɔa je ki əti bəl dɔnangi ti ne, taa ki mbəli ki ra lai ə, iɓuki-n gin dije ki dangi dangi ki dɔnangi ti ne kɔ.» ²⁴ E Babilon ti ə məsi njé kəl ta ki ta Luwə ti, ki məsi dije lə Luwə, ki məsi dije pəti ki tijai mindide dɔnangi ti ne, ay titi.

19

Pa tati rɔ ki ba me dɔrɔ ti

¹ Go nɛ je ti kin ɓa, m-o dɔ ndu ki ɓa tɔ ndu kosi dije ki ngay be dɔrɔ ti ə nɔ: «Aleluya! Kaji, ki tɔɔa, ki tɔgi e yɔ Luwə ləje. ² Ta ki gangi lie e ta ki gangi ki rɔjeti, e ta ki gangi ki dana, tadɔ gangi ta dɔ kaya dɔne ti ki tuji lo ki dɔnangi ti ne ki kaya ki ra ləne. Luwə ade igə kirə tɔl ki tɔl bəə kilə je lie.» ³ Ningə tɔli əli ɓəy əi nɔ: «Aleluya! Tɔji ki dɔ Bəbe ti! Sa por ɓe bo su ki dɔ ɓal je, ki dɔ ɓal je!» ⁴ *NGatɔgi je ki kuti joo gide sɔ, ki nɛ je ki njé kisi kəm ki sɔ, əsi məkəsidi nangi nɔ Luwə ti ki NJe kisi dɔ kimbər ngar ti, əsi kure, ningə əli əi nɔ: «Amen! Aleluya! Tɔji ki dɔ Bəbe ti!»

Lo taa-naa lə NGon bati

⁵ Go ti, m-o ndu ta madi j ki dɔ kimbər ngar ti be əl ə nɔ: «ɪlɔi tɔji dɔ Luwə ti ləje, səi pəti ki səi bəə kilə je lie, səi ki səi njé bəl-e je, səi ngan je ki dije ki tɔgi.» ⁶ Ningə m-o dɔ ndu ki ɓa tɔ ndu kosi dije ki ngay be. Ndu ka kin ɓa tɔ ka man ba ki isi lo be, taa ɓa tɔ ka ndangi ndi ki ɓa ki tɔgine ngay kam be tɔ, ə nɔ: «Aleluya! ɪlɔi tɔji dɔ Bəbe ti, tadɔ Luwə ləje ki NJe tɔgi pəti ində ngirə kɔɓe ləne. ⁷ Adi ji rai rənəl, ji tiləi kole ə j-iləi tɔji dɔe ti, tadɔ dɔkagilo taa-naa lə NGon bati re ngata, ningə dɔne lie ka isi dɔ njane ti tɔ. ⁸ Adi-e

kibi ki ndole ngay ki rai ki kulə le.» Kibi le ki əli tae, toji kilə ra je ki dana lə dije lə Luwə.

⁹ Malayka kare əl-m ə nə: «İndangi ta ə nə: NJe je ki bari-de lo taa-naa ti lə NGon bati əi njé rənəl je.» Ningə ilə ti bəy ə nə: «E kin ə e ta je ki rəjeti lə Luwə.»

¹⁰ M-osi nangi njae ti kadi m-osi kure, nə əl-m ə nə: «O roi kadi ıra nẹ kin! Mi bəə kilə tə j je ki ngakoi je ki ai də njade ti me nẹ ki rəjeti ki Kirisi tẹẹ ki dọe, kin be tə. E Luwə ə səbi kadi ɔsi kure!» Tadə nẹ ki rəjeti ki Kirisi tẹẹ ki dọe kin ə, adi dije kosi əli ta ki ta Luwə ti.

Rə ki tati lə Kirisi ki e dəw ki Luwə mbate

¹¹ Go ti, m-o dərə tẹẹ tane, ningə sində ki nda ə tẹẹ a. Dəw ki nje kale, təe nə NJe ka dana nim, Dəw ki rəjeti nim. E NJe gangi ta, ki NJe rə rə ki dana. ¹² Ka kəme je tẹẹi por bilim bilim, ningə nẹ je ki ndole ndole isi dọe ti ngay tə jəgi kəsi-gon, taa tə ki ndangi dọe ti e tə ki e ki karne ba par ə gər tə. ¹³ Ɔ kibi ngal ki məsi rosi, ningə təe nə «Ta lə Luwə.» ¹⁴ Asigar je ki dərə ti uni goe, isi də sində je ti ki nda, ningə ɔi kibi le ki nda, ki nẹ ki majal ɔde al. ¹⁵ Kiyə kasigar ki tae ati soy soy, ki səbi də tigə-n gin be je ki dangi dangi tẹẹ tae ti. Ɔ be də dije ti ki dənangi ti ne ki təgi ki ngə tə gindi be. Njiyə də nju ti, tal-e mbasi mbasi me be mbore kandi nju ti, ki kasi wongi lə Luwə ki NJe təgi pəti e me ti. ¹⁶ NDangi tə kare kibi ti lie nim, njae ti nim əi nə: «NGar lə ngar je, Bəbe lə bəbe je.»

¹⁷ Go ti, m-o malayka kare a taa me kadi ti. Un ndune ki taa ki təgine, əl yəl je pəti ki isi nali dan nəl ti səy ə nə: «İrəi, ikawi-naa ki mbata nẹ kuso ki bo lə Luwə! ¹⁸ İrəi usoi da ngar je, ki da ki bo je lə asigar je, ki da asigar je wa, ki da sində je ki njé kal-de je,

da dije pɛti, dije ki kare je, ki bɛɛ je, ngan je, ki dije ki tɔgi je.»

¹⁹ Go ti, m-o da ki m-ɛl ta lie kɛte, ki ngar je ki dɔnangi ti ne, ki asigar je lɛde, kawī-naa mba kadi rɔi ki nje kisi dɔ sindɔ ti ɛi ki asigar je lɛne. ²⁰ Lo kin ti, uwai da ka kin dangay ti, naa ti ki nje ngom ki nje kɛl kɛ nɛ n-e nje kɛl ta ki ta Luwɛ ti. Nje ngom ki nje kɛl kɛ nɛ n-e nje kɛl ta ki ta Luwɛ ti ki ra nɛ kɔji je lɛne ta kɛm da ti, buki-n dije ki njɛ kaw ki ndaji lɛ da rɔde ti nim, ɔsi mɛkɛside nangi nɔ kagi yo ti lie nim, wale. Uwai-de, buki-de joo pu kɛm ba me dilɛ por ti, ki e por nɛ ki nje kɔ rigi rigi. ²¹ Kiyɛ kasigar ki tɛɛ ta nje kisi dɔ sindɔ ti tɔl asigar je lɛde pɛti, adi yɛl je pɛti usoi dade ndani.

20

Bal ki dibi kare

¹ Go ti, m-o malayka kare ki j dɔrɔ ti risi ki nangi, uwɛ lakɛle ta wol bɛ ki dɔbɛye goto nim, sɛn ki boy ngay nim jine ti. ² Uwɛ dirago, bigɛ li, ki e su ki bari-e *Sata, dɔɔ-e ki sɛn ka kin kadi to bal dibi kare. ³ Malayka un-e ile wol bɛ ti ki dɔbɛye goto, uti tae ki lakɛle, ɔr nɛ tae ti landangi, kadi tɛ ingɛ rɛbi buki-n dije wale al, biti kadi gin bal ki dibi kare gangi. Go ti ba, sɔbi kadi iyɛi-e taa ngon dɔkagilo ki ndɛy be.

⁴ Go ti, m-o kimbɛr ngar je isi, ba adi njɛ kisi dɔ ti tɔgi kadi gangii ta. Nɛngɛ m-o ndil dije ki ndɔ ki gangi dɔde ki kiyɛ mbata ma naji lɛ Kirisi, ki ma naji ta lɛ Luwɛ kin tɔ, taa njɛ ki mbati kɔsi mɛkɛside nangi nɔ da ti nim, nɔ kagi yo ti lie nim, adi ɛi dije ki taai ndaji lɛ da nɔde ti al nim, jide ti al nim kin. Dije kin tɛli isi ki dɔde taa gogi, nɛngɛ a qi bɛ ki Kirisi bal dibi kare. ⁵ NDɛgi njɛ koy je ba, a tɛli isi ki dɔde

taa gogɪ al, bitɪ kadi ɓal ki dibi kare kin gine gangɪ ɓɔy taa. Lo kin ti, e ki taa ki dɔsɔy lɔ njɛ koy je lo koy ti. ⁶ NJɛ ke me ki taa ti ki dɔsɔy lo koy ti kin ɔi njɛ maji-kur, ɔi dije lɔ Luwɔ. Koy ki nje kɔ joo aw ki tɔgi dɔde ti al. A ɔi njɛ kijɔ mɔsi kadi-kare lɔ Luwɔ ɔi ki Kirisi, ningɔ a ɔi be naa ti ki Kirisi ɓal dibi kare.

Rɔ tɔti Satɔ

⁷ Loki ɓal ki dibi kare a asi ɓa, a ɔri *Satɔ kɔy dangay ti lie, ⁸ ningɔ a aw kadi ɔdi gin be je ki dangɪ dangɪ ki dɔ kum dɔnangɪ ki sɔ, adi e Gogɪ ki Magogɪ[☆]. A ɔsi njade naa ti kadi aw rɔ-n. Bɔyi-naa tɔ yangira ki ta ba bo ti be. ⁹ Uni lo ki dɔnangɪ ti ki ta tate, ilɔi-naa gɔi gidi lo kisi dije lɔ Luwɔ ki be bo ki Luwɔ ndige, nɔ por a jɔ dɔrɔ ti kadi ɔsi dɔde ti ɔ-de. ¹⁰ NGa ningɔ, su ki e nje kɔdi-de, a uni-e kadi ilɔi-e dilɔ por ti, me nɛ ti ki nje kɔ por rigɪ rigɪ, go da ti ɔi ki nje ngom ki nje kɔl kɔ nɔ n-e nje kɔl ta ki ta Luwɔ ti. Lo kin ti, a ingɔi kɔ ki dum kɔl tae, kondɔ je ki kada je, ki dɔ ɓal je ki dɔ ɓal je.

Ta ki gangɪ ki dɔɓɔy ti

¹¹ Go ti, m-o kimbɔr ngar ki bo ki nda, ki dɔw ki nje kisi dɔ ti. Dɔrɔ ɔi ki dɔnangɪ ɔyi-naa kɔ ta kɔme ti, ki kadi dɔw a ɔo-de gogɪ al ratata. ¹² Ba m-o njɛ koy je, dije ki tɔgi ki ngan je ki du, ai taa nɔ kimbɔr ngar ti ka kin. Lo kin ti, makitibi je ɔi ki tɛɛ. Makitibi madi ki rangɪ kare e ki tɛɛ, ningɔ e makitibi kaji. NJɛ koy je ingɔi ta ki gangɪ ki go lo kilɔ rade je ti ki rai. E ta ki gangɪ ki go lo ta ti ki ndangɪi me makitibi ti. ¹³ Ba bo tɔl ki njɛ koy je ki oyi mee ti adi gogɪ. Koy ki lo ki koo tɔli ki njɛ koy je ki ngɔmi-de adi gogɪ. Ba dije pɔti ingɔi ta ki gangɪ ki go lo kilɔ rade je ti ki rai.

[☆] 20:8 Ejɔkɔl 38-39

14 Ǫyi koy əi ki lo ki koo ǫuki-de dilə por ti. Dilə por kin ə e koy ki nje kǫ joo. 15 NGA ningə dəw ki tǫe e ki ndangi me makitibi kaji ti al, a iləi-e dilə por ti kin tǫ.

21

Dǫrǫ ki sigi ki dǫnangi ki sigi

1 M-o dǫrǫ ki sigi əi ki dǫnangi ki sigi, tadǫ dǫrǫ ki kǫke əi ki dǫnangi ki kǫke gotoi kǫ, taa ba bo kǫ goto tǫ. 2 Ningə m-o ǫe bo ki ay njay, adi e Jorijaləm ki sigi ə i dǫrǫ ti rǫ Luwə ti, tǫ dǫne ki ra mandi maji isi-n dǫ njane ti isi nginə ngawne kam be. 3 Ba m-ndu ta madi i ki dǫ kimbər ngar ti, əl ta ki tǫgine ə nǫ: «Oi lo kisi Luwə ə re isi dan dije ti kin. Luwə a isi dande ti, ningə əi je a əi dije lie. A isi dande ti tǫ Luwə lǫde. 4 A bǫr man nǫ lay lay kǫmde ti. Koy a goto, ndingə ndoo yo a goto, nǫ kuwə ndoo a goto, kǫ a goto, tadǫ dǫrǫ ki dǫnangi ki kǫke ki nę je ki me ti gotoi kǫ.»

5 Lo kin ti nǫǫ be, nje kisi dǫ kimbər ngar ti əl ə nǫ: «Ki ǫasine kin, m-ra nę je pǫti tǫki sigi ngata.» Ningə tǫl əl-m ə nǫ: «Indangi nę je kin, tadǫ ta je ləm e ta je ki rǫjeti, e ka kǫm ta.» 6 Ba ilə dǫ ti ǫǫy ə nǫ: «Gin ta gangi ngata! Mi Alpa ki Omega, lo kilə ngirə nę ki lo tǫl ta nę. Dəw ki kində ra-e ə, m-a m-ade man ki ngire e dǫ kaji ti kade ǫy kare. 7 Ningə dəw ki nje tǫti rǫ, m-a m-ade kadi-kare kin: mi m-a mi Luwə lie, ə e a e ngonm tǫ. 8 NGA ningə, njé me ndul je, ki njé naji ndude, ki njé ra nę je ki to ra al, ki njé tǫl dije, ki njé ra kaya je, ki njé ra mbəli je, ki njé kaw nǫ kagi yo je ti, ki njé ngom je, pǫti, lo lǫde e me dilə por ti, ki e por ki ǫ rigi rigi. Lo kin ə, e koy ki nje kǫ joo.»

Jorijaləm ki sigi

⁹ Malayka kare dan malayka je ti ki siri ki uwæi kəpi je ki siri ki rosi ki ne tuji lo je ki siri ki dəbəy ti jide ti, re əl-m ta ə nə: «İre, m-a m-təji nje nongı lə NGon bati, adi e dəne lie m-adi o-e.»

¹⁰ NDil tətı-m uwə-m, 6a malayka aw səm taa də mbal ti ki boy, ngal, ningə təji-m be bo ki ay njay, adi e Jorijaləm ki j dərə ti rə Luwə ti, risi nangı. ¹¹ Təba lə Luwə unji dæ ti. Kunje to tə kunji mbal ki gate e ngay kin be, ndoy tə kunji mbal ki bari-e jasipi kin be, taa dəw oo lo me ti tə bər be tə. ¹² NDogı bər ki gə gide ndəə nim, ngal nim. Ta kəy kur me ti e dəgi gide joo. Ningə malayka je dəgi gide joo ngəmi ta kəy je ki dəgi gide joo ka kin. Ba ndangi tə gin koji lə ngan *Isirayəl je ki dəgi gide joo, kare kare, ta kəy je ti ki dəgi gide joo. ¹³ Kaw ki lo kibə kadi ti ta kəy e mitə, lo kur kadi ti ta kəy e mitə, jam də be ti ta kəy e mitə, gin be ti ta kəy e mitə tə. ¹⁴ NDogı bər ki gə gidi kəy, ngire e ki kində də mbal je ti dəgi gide joo, ki tə njé kaw kilə je ki dəgi gide joo lə NGon bati e ki ndangi titi, kare kare.

¹⁵ Malayka ki nje kəl-m ta ka kin uwə ne mbəji ne jine ti, adi e gakıra ki rai-e ki ər mba mbəji-n be bo, ki ta kəye je, ki ndogı bər ki gə gide. ¹⁶ Be bo kin dame je ki sə asi-naa, adi ngale asi-naa ki tate. Malayka mbəji be bo ka kin ki gakıra ləne, asi kun nja dəw dibi kuti gide joo (12.000). MBəji ngale nim, tate nim, kawe ki taa nim, asi-naa. ¹⁷ MBəji ndogı bər ki gə gidi be bo ka kin 6a, ra ngal ji dəw tēj kosile ti 6u ki kuti sə gide sə, tə ne mbəji ne ki dije isi rai kilə. ¹⁸ Ne je ki indəəi ndogı bər ka kin e mbal ki bari-e jasipi, ningə be bo wa e ki kinde ki ər dərəe, adi ndoy tə bər be. ¹⁹ Gin ndogı bər ki gə gidi be bo

ka kin e ki ra rɔɛ ki mbal je ki dangi dangi ki gate e ngay, kadi ndole. Gine ki dɔsay e ki ra ki mbal ki ɓari-e jasipi, ki ko joo e ki ra ki mbal ki ɓari-e sapir, ki ko mita e ki ra ki mbal ki ndoy, ki ɓari-e agati, ki ko so e ki ra ki mbal ki ɓari-e emarodi, ²⁰ ki ko mi e ki ra ki mbal ki ɓari-e onisi, ki ko mehe e ki ra ki mbal ki ɓari-e sarduwan, ki ko siri e ki ra ki mbal ki ɓari-e kirijoliti, ki ko jijoo e ki ra ki mbal ki ɓari-e bariil, ki ko jikare e ki ra ki mbal ki ɓari-e topaji, ki ko dogi e ki ra ki mbal ki ɓari-e kirijopiraji, ki ko dogi gide kare e ki ra ki mbal ki ɓari-e yaseti, ki ko dogi gide joo e ki ra ki mbal ki ɓari-e ametisiti. ²¹ Ta kay je ki dogi gide joo la ndogi bar, e madi-kosi je dogi gide joo to. Ninga ta ndogi ki ra e ki ra ki madi-kosi kare par ki done. Ta mbalo ki be bo ti e ki ra ki or ki doroe, adi daw oo lo me ti ta bar be. ²² Daw oo kay la Luwa me be bo ti kin al. Kay ba, e Babe Luwa wa ki nje tigi pati to, NGon bati to par. ²³ Be bo ka kin aw ki ndoo kadi a se nay ki kadi oo-n lo al jagi, tado kunji Luwa unji dɔɛ ti, ninga NGon bati e lambi ki kadi oo-n lo. ²⁴ Gin be je ki dangi dangi njiyai kunje ti, a ngar je ki donangi ti ne rai ki ne kinga je laɗe me ti to. ²⁵ Ta kay je ki kur me be bo ti kin a ai tagira ba ki ndo je pati, daw a uti-de al, tado lo a ndul me be ti kin al. ²⁶ NGa ninga, dije a rai ki ne kinga je ki ne taba je la gin be je ki dangi dangi me ti. ²⁷ Ne madi kare ki to nje a ur me ti al, taa daw ki nje ra ne je ki to koo al, ki nje ngom a ur me ti al to. E dije ki tade e ki ndangi me makitibi kaji ti la NGon bati par a a uri me ti*.

---

* 21:27 23-27: Ejay 60.19-20; 60.3-5; 60.11; 52.1; Ejekal 44.9

22

¹ Malayka tųji-m man ba kaji, ki ndoy tę bęr be ki isi ibę ki tųgine lo kisi Luwę ti ęi ki NGon bati. ² NGA ningę, dana ngadan ęe bo ti, ki dan ba ji man ti ki tę joo, kagi kaji ki tęę ki kandine nja dųgi gide joo me ęal ti ki kare a nųų. Nay kare ę tęę ki kandine, nay kare ę tęę ki kandine, ęa mbie e kų kaji gin ęe je ki dangi dangi tę. ³ Nę madi ki kadi tę Luwę a man-e goto.

Kimbęr ngar kisi Luwę ęi ki NGon bati a e me ęe bo ti, ningę bęę kilę je lę Luwę a awi nęe ti kadi tę ęsi kure. ⁴ A ooi ta kęme, ningę tęe a e ki ndangi nati nųde ti. ⁵ Lo ki ndul a goto, dęw a aw ki ndoo kunji lambi al nim, kunji kadi al nim, tadę Babe Luwę a ęuki kunjine dęde ti, ningę a ęi ęe ki dę ęal je ki dę ęal je.

Re Jęju Kirisi

⁶ Go ti, malayka ęl-m ę nę: «Ta je kin e ta je ki rųjeti, e ka kęm ta. Ningę Babe Luwę ki nje kadi gosi nję kęl ta je ki tae ti, ilę ki malayka lęne kadi tųji bęę kilę je lęne nę je ki a rai nę ęasi adi-de gęri.»

⁷ Lo kin ti, Jęju ęl ę nę: «Oi, m-a m-re ęasine, ningę dęw ki nje ngęm go ta je ki tęę ta Luwę ti ki to me makitibi ti kin e nje ręnęl.»

⁸ Mi Ja, m-o nę je kin ki kęm nim, ki mbim nim. Ningę go ko-e ti ki m-o ki kęm je, ki mbim je, m-osi nangi nja malayka ti ki tųji-m nę je ka kin kadi m-ęsi kure. ⁹ Nę e ęl-m ę nę: «Onoi kadi ira nę kin. Mi bęę kilę tę j je, tę ngakųi nję kęl ta je ki ta Luwę ti je, ki dije pęti ki nję ngęm go ta je ki me makitibi ti kin maji, be tę. E Luwę ę ęębi kadi ęsi kure.»

¹⁰ Nɛngɛ ilɛ ti bɔy ɛ nɛ: «Ta je ki tɛɛ ta Luwɛ ti ki to me makitibi ti kin, onoi kadi ibɔyɔ adi to, tado dɔkagilo ki kadi nɛ je kin a rai nɛ e basi ngata.»

¹¹ NGa nɛngɛ kadi dɛw ki nje ra majal, nay ki lo ra majal ti lɛne, ɛ dɛw ki nje ra nɛ je ki to ra al, nay ki lo ra-e ti tɔ; nɛngɛ dɛw ki nje ra nɛ ki maji, nay ki lo ra nɛ ki maji ti, ɛ dɛw ki ay njay, nay ki lo kay rɔne njay ti tɔ.

¹² Lo kin ti, Jɔju ɛl ɛ nɛ: «Oi, m-a m-re basine! M-a m-re ki nɛ kigɛ go ji kadi m-adi dɛw ki ra ki go kilɛ ti ki ra. ¹³ Mi Alpa ki Omega, mi ki Dɔsay ki ki Dɔbɔy ti, mi Lo kilɛ ngirɛ nɛ ki Lo tɔl ta nɛ.»

¹⁴ NJɛ rɔnɛl je ɛ ɛi dije ki njɛ togi kibi je lɛde kadi tɛ ingɛi ta rɛbi kuso kandi kagi koy al, ɛ kadi uri ki ta kɛy me bɛ bo ti. ¹⁵ Nɛngɛ kadi dije ki njɛ ra kilɛ lɛ bisi je, awi gidi bɛ bo ti, naa ti ki dije ki njɛ mbɛli, ki dije ki njɛ sangi-naa kaya ti, ki dije ki njɛ tɔl dije, ki dije ki njɛ kaw nɔ kagi yo je ti, ki dije ki ngom nɛl-de ki njɛ kɛl ta ki ngom.

¹⁶ «Mi Jɔju, m-ilɛ ki malayka lɛm kadi ma naji nɛ je ki rɔjeti kin ki rɔ njɛ kaw-naa je ti. Mi dɛw ki gin koji ti lɛ *Dabidi, mi NGawndɛ ki nje kibi gin lo ti.»

¹⁷ NDil Luwɛ ɛi ki dɛne ki nje ngaw ɛli ɛi nɛ: «frel!»
 ɔ kadi dɛw ki oo dɔ ndu ta je kin ɛ nɛ: «frel!»

Kadi dɛw ki kindɛ man ra-e, re, ɛ kadi dɛw ki ge kay man kaji, ingɛ kare ki kanji ndogi tɔ.

Tɔl ta ta

¹⁸ Mi Jɔ m-ilɛ ndum dɔ ta je ti ki tɛɛ ta Luwɛ ti ki to me makitibi ti kin bɛ: Dɛw ki ilɛ nɛ madi dɔ ti, Luwɛ a buki tuji je ki e ki kɛl tae me makitibi ti kin dɔ kɔ ti lie. ¹⁹ A re dɛw ɔr nɛ madi me ta je ti ki tɛɛ ta Luwɛ

☆ **22:13** 12-13: Ejay 40.10; 62.11; Pa je 28.4; Jɛrɛmi 17.10

ti ki to me makitibi ti kin tǎba, Luwǎ a ǎr nę maji ki sǎbi dęe kǎ me kagi koy al ti nim, me ǎe bǎ ti ki ay njay nim. Adi e kagi koy al ǎi ki ǎe bǎ ki ay njay ki e ki kǎl ta lǎde me makitibi ti kin[☆]. ²⁰ Ningǎ dǎw ki nje kaw ki ndu dǎ ta je ti kin tǎki e ta je ki rǎjeti ǎl ǎ nǎ: «Oyo, m-a m-re ǎasine.»

Amen! Ire, Bǎǎe Jǎju! ²¹ Kadi me-maji lǎ Bǎǎe Jǎju e sǎsi naa ti pǎti.

[☆] **22:19** Dǎtǎrǎnom 4.2; 13.1

KĒLƏ-MĪNDĪ KĪ SĪĠ

New Testament in Bedjond (CD:bjv:Bedjond)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bedjond

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bedjond

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-11-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
a4f34a03-c89e-55e0-bc3f-22f7829df823